

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 97

TRAVANJ
2005
4

**»HRVATSKI PLANINAR« - ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
»CROATIAN MOUNTAINEER« - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION**

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izašao je pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2004. godinu iznosi **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

Vaš PREPLATNIČKI BROJ (O) otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana pri Hrvatskom planinarskom savezu (O).

NOVI PREPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojve koji su izašli od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je 10. dan prethodnoga mjeseca (30 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketu, ali ne unutar Wordovih dokumenata). Podrobnije upute možete potražiti na web-stranici HPS ili izravno kod urednika.

IZDAVAČ

**HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB**

E-MAIL: hps@inet.hr
http://hps.inet.hr
TEL./FAX 01/48-24-142
TEL. 01/48-23-624

UREDNIŠTVO

hrvatski.planinar@vip.hr
http://hps.inet.hr/hp

UREDNIK

ALAN ČAPLAR
PALMOTIČEVA 27, 10000 ZAGREB
E-MAIL: caplar@vip.hr
TEL: 091/51-41-740
TEL./FAX: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

DAMIR BAJS
DARKO BERLJAK
VLAHO BOŽIĆ
FARUK ISLAMOVIC
GORAN GABRIĆ
ŽELJKA KASAPOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
BRANKO MEŠTRIĆ
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK
ROBERT SMOLEC

TISAK

»EKOLOŠKI GLASNIK« D.O.O.
DONJA LOMNICA

ISSN 0354-0650

SADRŽAJ

HRVATSKI PLANINAR

Godište 97
VolumeBroj 4
Number

Travanj – April 2005

122

MILAN LENUCI

127

RAVNA GORA

140

JADRANSKI OTOCI

157

NOVOSTI NA HPO**MILAN LENUCI – GRADITELJ
PLANINARSKIH OBJEKATA**

122

VLADIMIR JAGARIĆ

NA RAVNU GORU IZ LEPOGLAVE

127

ŽELJKO REMAR

IZLET U ČABARSKI I PREZIDSKI KRAJ

131

JASNA KOSOVIĆ

PLANINE I PLANINARENJE**PO JADRANSKIM OTOCIMA**

140

SLOVENSKE PLANINARSKE OBLJETNICE

142

ADICA SLIEPČEVIĆ

PRVI PUT NA TRIGLAVU**I MNOGO GODINA POSLJE**

144

BLAŽ TOTA

PRVO PRVENSTVO HRVATSKE**U LEDNOM PENJANJU**

147

BORIS ČUJIĆ

NOVOSTI U PLANINARSKOM ODIEVANJU

150

HRVOJE JENEI

DALMATINSKI SAN

152

PAOLO PEZZOLATO

NOVE TEHNOLOGIJE U PLANINARSTVU

154

PLANINARSKE KUĆE I PUTOVI

157

SPELEOLOGIJA

158

VIJESTI

159

KALENDAR ACKIJA

160

**SLIKA NA NASLOVNICI:
POD ANNAPURNOM U HIMALAJI, FOTO: JASMIN SADIKOVIĆ**

POVIJEST PLANINARSTVA

MILAN LENUCI – GRADITELJ PLANINARSKIH OBJEKATA

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Društvo Karlovčana i prijatelji Karlovca obilježili su u prošloj, 2004. godini, 155. obljetnicu rođenja i 80. obljetnicu smrti znamenitog Karlovčanina, Milana Lenucija, arhitekta i zagrebačkog urbanista. Tom je zgodom njemu u počast u Knjižnici grada Zagreba priređena spomen-večer, a na pročelju zgrade na Strossmayerovu trgu 11, koju je Lenuci dao sagraditi i u kojoj je živio, postavljena je spomen-ploča.

Rođen je 30. srpnja 1849. u Karlovcu, diplomirao je na Visokoj tehničkoj školi u Grazu, a zaposlen je bio u Građevnom uredu Gradske poslovne uprave u Zagrebu. »Lenuci je postavio temelje urbanog razvoja Zagreba u 20. stoljeću«, rekla je o njemu povjesničarka umjetnosti dr. Snješka Knežević.¹

Godina 1874. nije samo godina osnutka Hrvatskog planinarskog društva (HPD), već je to godina osnutka Hrvatskoga klizačkog društva, Hrvatskog sokola, Zbora liječnika Hrvatske i Hrvatskog sveučilišta. Lenucijevi ime nalazimo među utemeljiteljima društva klizača, sokola i planinara. Sada je prilika (jubilej planinarstva) da se podsjetimo Lenucijevih zasluga za planinarstvo i na neka značajnija događanja u prvih desetak godina »bjivotovanja Hrvatskog planinskog društva«.

Mnogo je puta prepričavan povijesni susret u Ogulinu profesora matematike iz Graza dr. Johanna Frischaufa s književnikom Budom Budislavljevićem i upravnim činovnikom Vladimirom Mažuranićem, kada su razgovarali o potrebi osnutka »društva za laznu po gorah«. Tako je počelo. Nastavilo se prepiskom Budislavljevića s profesorom

**Milan Lenuci –
graditelj, mecena i potpredsjednik HPD-a**

¹ Pobliže o ing. Miljanu Lenuciju kao arhitektu i zagrebačkom urbanistu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće vidi u knjizi »Zagrebačka zelena potkova« (Školska knjiga, Zagreb, 1996.) autorice dr. Snješke Knežević.

Budislav Budislavljević
1843 - 1919

Dr. Djuro Pilar
1846 - 1893

Dr. Johannes Frischauf
1837 - 1924

Dr. Josip Schlosser -
Klekovski 1808 - 1882

1874. - 1974.
STOGODIŠNICA NAŠEG PLANINARSTVA

Ljudevit Vukotinović
1813 - 1893

sorom geologije na Zagrebačkom sveučilištu, Gjurom Pilarom, koji iste te godine, 15. listopada, poziva trinaestoricu uglednih zagrebačkih građana u zgradu Narodnog muzeja u Demetrovoj ulici 1 na osnivački sastanak HPD-a. Pišu se pravila, koja potvrđuje hrvatska vlada 29. ožujka 1875. Na prvoj glavnoj skupštini HPD-a, održanoj 29. travnja, također u Demetrovoj 1, izabran je za predsjednika liječnik i prirodoslovac dr. Josip Schlosser-Klekovski, a za potpredsjednika ravnatelj zagrebačke realke, akademik Josip Torbar.

Dobro nam je znati i prvi društveni izlet hapeaša na Oštrc i Plešivicu 17. i 18. svibnja 1875. Drugi izlet bio je 3. lipnja na Sljeme, treći opet na Sljeme, i to u zajednici s pjevačkim društvom »Kolo« i Hrvatskim sokolom. Na izletu je bilo sedamdeset izletnika i »tri gospoje«. U godini 1876. održana je druga godišnja skupština HPD-a, s izborom profesora Josipa Torbara za predsjednika i izletom na Ivanščicu.

Na trećoj godišnjoj skupštini 22. veljače 1877. dogovoreno je da se »poduzme izvadjet gradnje po gorah i planinah hrvatskijeh, podigav na Sljemu zagrebačke gore piramidu«. Dogovoreno i vrlo brzo učinjeno. Za pet mjeseci (22. srpnja 1877.), prema nacrtu gradskog podmernika ing. Milana Lenuci podignuta je 8 m visoka drvena piramida. Bila je to druga sljemenska piramida. Prvu, 4 m visoku, dali su sagraditi, također od drveta, 1870. godine, zagrebački trgovac Vilim Lovrenčić i gostoničar Andrija Meško.

Na četvrtoj godišnjoj skupštini HPD-a, 14. ožujka 1878., izabran je za predsjednika Ljudevit pl. Vukotinović i novi upravni odbor u kojem je i ing. Milan Lenuci, zadužen za gradnju planinarskih objekata. Tu je funkciju obavljao tijekom četrdeset godina. Na godišnjoj skupštini u godini 1879. na prijedlog odbornika Lenuci zaključeno je da se »izvrši izdati turističku kartu zagrebačke gore«. Na sastancima Odbora mnogo se rasprav-

ljalo o tome, no na kraju se moralo odustati od prijedloga, jer troškovi nakladništva »nadmašili bi sav družveni imetak«.

Tajnik HPD-a, Levin Schlosser (sin Josipa Schlossera), u Spomenici HPD-a (nakladništvo iz 1884.) piše: »Čardak na Plešivici kraj Rudah bude po nacrtu gosp. odbornika M. Lenucija i po poduzetniku Hamilkaru Prauspergeru u Samoboru uz potrošak od 524 for. sagradjen i 24. srpnja po presv. gospodinu predsjedniku Ljudevitu Vukotinoviću ... preuzet od poduzetnika u svojinu družtva.« Bilo je to godine 1881. Otvorenju je nazočilo desetak hapedeaša, među njima i ravnatelj zagrebačke opere, Nikola Faller. Hapedeaši su još jedanput bili te godine na Plešivici, i to zbog popravaka na čardaku. Posjetili su je i sljedeće, 1883. godine, ovog puta sa žaljenjem, jer su »posjetnici svoja imena kao i druge dosjetke po zidovih bojili krečom i ugljenom«.

Pokraj čardaka, najvjerojatnije u godini 1903., podignuta je i drvena piramida. Kroničar je u »Hrvatskom planinaru« (1925, 16) napisao kako je piramida bila oštećena požarom i da je HPD 1905. postavio novu, 6 metara visoku željeznu piramidu. No, već sljedeće godine bila je tako jako oštećena da je popravak stajao 100 kruna. Stradala je još više za vrijeme Prvog svjetskog rata, a nakon rata hapedeaši su iz temelja obnovili »toga kulturnoga spomenika« (otvorena je 19. listopada 1924.). Danas je na tome mjestu treća plešivička piramida, postavljena poslije Drugog svjetskog rata.²

Označavanje planinarskih staza na »Zagrebačku goru« obavio je raznim bojama tajnik Levin

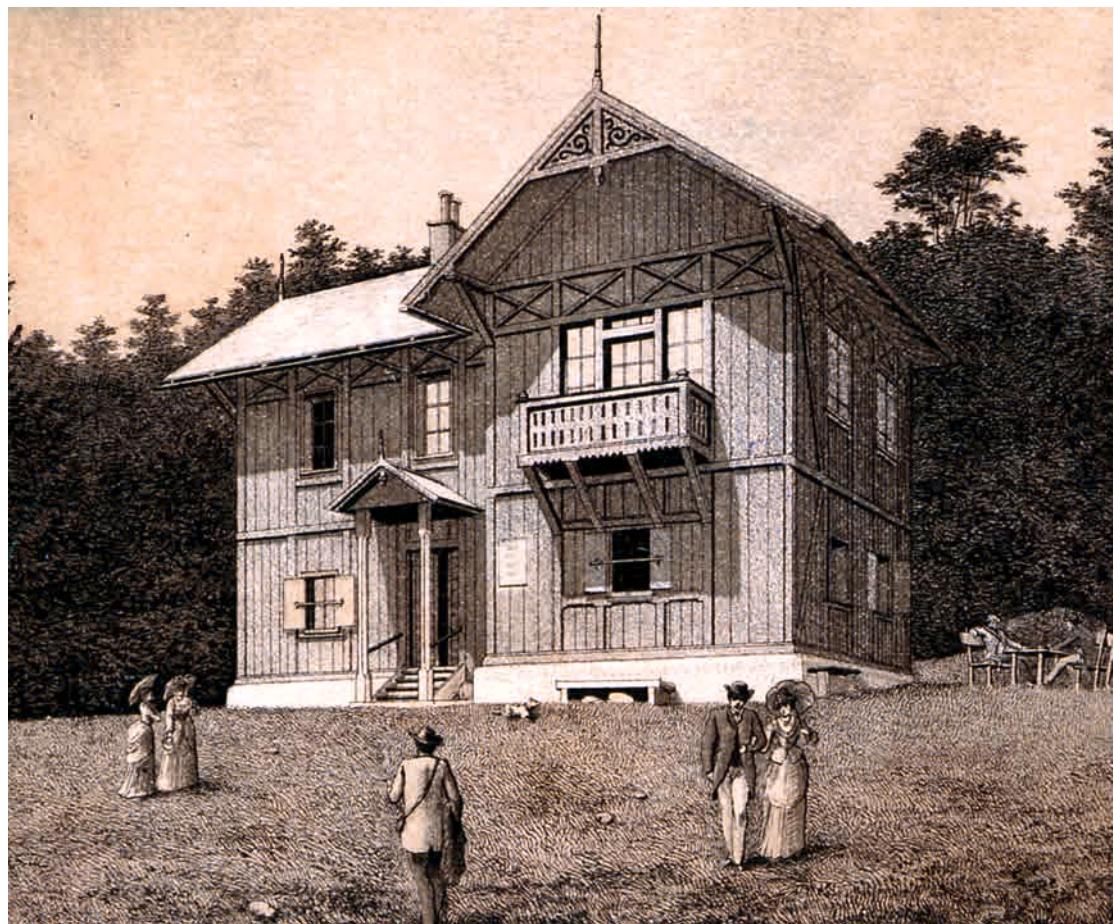
Schlosser. Tako je bijelom bojom označio stazu od Gračana preko »Jelačićeva trga«, Črešnje do »Gradske kuće« i piramide, plavom od Črešnje do piramide, od piramide preko Malog Sljemena, ispod Medvedgrada u Šestine crvenom, a žutom bojom od kipa sv. Jakova (stajao je na prijevoju između Velikog i Malog Plazura, sjeverno od Medvedgrada) do Kraljičina zdanca i dalje do piramide. Jednom je i Lenuci sudjelovalo u akciji markiranja. S Levinom je pribijao na stabla limene pločice s natpisom smjera puta, jer su neke markacije od »Gračana bile izsiečene i blatom namazane«. Krivac je pronađen i sudski kažnjен »da imade namiriti trošak družtvu«.

Odbor HPD-a poslao je 20. travnja 1882. u Šestine pismo majci grofa Miroslava Kulmera, »visoko rodjenoj plemenitoj grofici Aleksandrinu Kulmer«, s molbom da im dozvoli na njenom po-

»Pristanište« HPD-a na Kraljičinu zdencu
foto: Drago Paulić

² Toponom »čardak« upotrebljavao se u doba Vojne krajine za drvene nastambe, stražarnice, u kojima su boravili krajiški časnici. Koristio se i za neki vrh u planini. Dr. Branimir Gušić u svojem planinarskom vodiču »Medvednica« (Zagreb 1924, str. 111.) navodi kako se na starim kartama vrh Sljeme zvao Bistra, a »kad je tamo podignut triangulacioni znak, prozvao je narod čitav vrh Čardak. To se ime zadržalo i kasnije, kad je HPD god. 1877. podiglo drvenu piramidu«. Na istočnom dijelu Dilj-gore jedan se vrh naziva Čardak (421 m.).

Gradsko kuća na Sljemenu, naš prvi planinarski dom

sjedu gradnju drvenog pristaništa (nadstrešnice) u blizini izvora potoka Kraljevca, odvajkada zvanog Kraljičin zdenac. Grofica, ne samo što je odobrila gradnju, već je dozvolila i sjeću stabala za »6 stupovah i 6 rodjenicah«. Gradsko poglavarstvo također je pomoglo građevnim materijalom iz sljemenske gradske šume. Pristanište je izgrađeno u srpnju 1882. prema nacrtu Milana Lenucija, dok je izgradnju nadzirao sam grof Miroslav Kulmer.

HPD je 1883. i na vrhu Ivančice dao sagraditi drveno pristanište i nedaleko od njega i drvenu piramidu. I pri ovim gradnjama korišteni su Lenucijevi nacrti. HPD-ova podružnica »Ivančica« (osnovana 1899.) iz Ivanca postavlja novu piramidu 1900. godine, Tom su se piramidom planinari koristili sve do rata (1914.). Godine 1929. Ivančani postavljaju željeznu piramidu visoku 10

metara, a na mjestu gdje je bilo Lenucijevu pristaništu izgrađuju po nacrtu Bohumila Bambasa planinarski dom, nazvan »Pasarićeva kuća«.

Kako je šuma prerasla drvenu sljemensku piramidu, HPD je podigao i 7. srpnja 1889. otvorio, također po nacrtu Lenucija, sada već gradskog nadinženjera, novu, 12 metara visoku željeznu piramidu. Na otvaranju je bilo vrlo svečano: tri su pjevačka zbra pjevala, vojna domobranska glazba je svirala, a i pučalo se iz mužara. Izgrađena je potporom od 3172 forinte Zemaljske vlade i Gradskoga poglavarstva. Tadašnji predsjednik dr. Josip Torbar tom je prigodom održao prigodan govor o »kulturnoj i rodoljubnoj zadaći planinarstva«. Ta je piramida stajala na Sljemenu sve do 1960., kada je preseljena na Japetić, u Samoborskom gorju.

S Lenucijevim građevnim poslovima povezana je i gradnja »Gradske kuće« na Sljemenu. Više su puta hapedeasi raspravljali o gradnji »buduće stanice na Sljemenu«, a prikupljali su se i novčani prilozi za gradnju. Budući da »družtvo« zbog nedostatka novaca nije bilo u mogućnosti započeti s gradnjom, priskoči mu u pomoć Gradsko poglavarstvo koje na trošak gradske općine sagradi 1877. na prostoru ispod Činovničke livade, gdje je danas Sljemenska lugarnica, drvenu lugarnicu, zvanu »Gradska kuća«. Lugarnicu su koristili, osim lugara gradske sljemenske šume, i planinari. Naime, na molbu HPD-a, a zaključkom Gradske općine od 22. prosinca 1877., planinarima je dodijeljen gornji kat s dvije sobe. Nakon pet godina HPD je preuzeo cijelu kuću. Prva prigradnja je obavljena 1912., druga 1925. – tada je kuća dobila ime Tomislavov dom – a 1934. je izgorjela.

U blizini »Gradske kuće« hapedeasi su pod Lenucijevim nadzorom obzidali »sljemensko vrelo« i označili ga natpisom »HPD u Zagrebu 1881.«

Lenuci nije samo projektirao planinarske objekte, već je i aktivno planinario. Sudjelovao je na društvenim izletima u Križevce i na Kalnik, Ivanšćicu, Rišnjak (tako se tada izgovaralo) i najčešće na Sljeme. Bio je i na prvom organiziranom izletu Hrvatskoga sokola 1874. (zaprežnim kolima preko Samobora, Plešivice do jastrebarske željezničke postaje). Među »17 putujućih članova HPD-a« koji su bili na pomno pripremljenom izletu na Plitvička jezera u srpnju 1883., nalazimo na popisu i Lenucijevi ime. Bio je to prvi društveni izlet hapedeasa na Plitvice, a opisao ga je Levin Schlosser u prilogu Spomenice HPD-a iz 1884. godine. U planinarskim je analima zapisano kako je bio nazočan Lenuci, kao i »lijepi broj krasotica i drugih izletnika«, 17. srpnja 1898. na svečanosti »gdje su vijorile hrvatske trobojnici i gruvali mužari« na otvorenju nove planinarske staze od Kraljičina zdenca na Sljeme. HPD je stazu po supruzi grofa Kulmera prozvao Elvirinim putom.

Lenuci je dugo godina bio i potpredsjednik HPD-a. Izabran je na tu dužnost na glavnoj godišnjoj skupštini HPD-a 1892. godine, u prvoj godini predsjedničkog mandata grofa Miroslava Kulmera.

Na kraju prvog desetljeća opstojnosti HPD-a broj članova iz Zagreba koji su plaćali godišnju članarinu od dvije forinte iznosio je 260, dok je 37 povjerenika izvan Zagreba plaćalo jednu forintu. Zanimljivo!

Lenuci je pripadao članovima skupine »ute-meljitelja HPD-a«. Bili su to društveni mecene, ugledne i imućne ličnosti, koje su odjednom uplatile na račun HPD-a iznos od 100 kruna (vjerojatno je to bila veća svota novca). Lenuci je zbilja bio darežljive ruke kad je HPD-u darovao tolik novac, dok je za izgradnju svoje kuće na Strossmayerovu trgu morao posuditi novac od svoje priateljice i svjetski poznate zagrebačke operne pjevačice Milke Trnine.

U godini 1894., znači u dvadesetoj godini postojanja organiziranoga planinarstva, hapedeasi su obzidali kamenim zidićem izvor kod izletišta Kraljičina zdenca i postavili ploču s natpisom »Kraljičino vrelo 1406-1894 HPD«.

Već prilično narušenog zdravlja, Lenuci je posljednji put viđen s planinarima 7. rujna 1924., na svečanoj sjednici jubilarne, 50. obljetnice HPD-a. Imenovan je tada začasnim članom HPD-a »za osobite zasluge u radu i unapređenju planinarstva«. Nedugo je nakon toga, 16. studenoga, preminuo. Zagrepčani su mu se dostoјno odužili pokopavši ga u kapeli Krista Kralja na Mirogoju.

U knjizi »Znameniti i zasluzni Hrvati 925-1925« zabilježeno je i Lenucijevi ime.

LITERATURA I IZVORI

- Spomenica Hrvatskog planinskog društva, Zagreb, 1884., naklada društva
- Bude Budisavljević: Kako je postalo Hrvatsko planinsko društvo, Zagreb, HP, 1898, 36
- Hrvatski planinar, 1924, 144; 1925, 13, 16
- Željko Poljak: Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva, Zagreb, 2004.

HRVATSKO ZAGORJE

NA RAVNU GORU IZ LEPOGLAVE

ŽELJKO REMAR, Varaždin

Varaždince je Ravna gora oduvijek neodoljivo privlačila. U vrijeme kada su osobni automobili još bili prava rijetkost, oni su na ovu zagorsku planinu dolazili putom iz Lepoglave preko Kamenice (13 km, 3 do 4 sata hoda). Tada se u pravilu odlazilo na dva ili više dana, tako da je bilo dovoljno vremena ne samo za hodanje već i za razgledavanje brojnih prirodnih i povjesnih znamenitosti lepoglavskog kraja.

Ovaj tekst je sjećanje na taj stari i neopravданo zapostavljen planinarski put, a pisan je povodom obilježavanja 85 godina djelovanja PD

»Ravna gora« iz Varaždina (1919. – 2004.). Njegova se trasa jednim dijelom poklapa s trasom nedavno osmišljene »Planinarske obilaznice po Ravnoj gori«, te ništa manje zanimljivog »Križnog puta po Ravnoj gori« i »Rangerovog lepoglavskog puta«.

Kada ćestom ili vlakom dolazimo u Lepoglavu, već izdaleka vidimo brdo Goricu (306 m), na čijem se vrhu bijeli barokna kapela svetog Ivana Krstitelja (20 min od središta grada). Tu se do kraja 15. stoljeća nalazila lepoglavska utvrda. S vrha brda pruža se lijep vidik na Ivanščicu, Ravnu goru i Strahinjščicu, a u njegovom podnožju, na mjestu

Ravna gora –
jedna od najljepših zagorskih planina
foto: Željko Remar

nekadašnjeg pavlinskog samostana, smješteni su objekti kaznionice i uz njih nadaleko poznata župna crkva Bezgrješnog Začeća Blažene Djevice Marije.

Sa zapadne strane Lepoglave, na brežuljku zvanom Kameni vrh (373 m), nalazi se napušteni kamenolom andezita Gaveznicu (10 min od autobusne postaje). Dugo godina bio je poznat samo kao jedno u nizu slučajno otkrivenih prebivališta pretpovijesnih ljudi. U novije vrijeme zanimanje za Gaveznicu povećali su novinski napisi o vrijednim poludraguljima (ahat, kalcedon, opal) koje ponekad možemo pronaći u kršju okolnog vulkanskog stijena.

Nažalost, lokalitet je tijekom pola stoljeća rada kamenoloma velikim dijelom uništen. Zahvaljujući upornosti štovatelja prirode, Skupština Varaždinske županije je 1998. godine ovaj davno ugasli vulkan proglašila zaštićenim geološkim spomenikom.

Iznad ceste koja iz Lepoglave preko Vulišinca i Crkovca vodi do Kamenice, na povиsem se brdu ističe kapela svetog Jurja (276 m, 50 min hoda od grada). Podignuta je sredinom 18. stoljeća, a njezinu je unutrašnjost majstorski oslikao znameniti pavlin Ivan Ranger. Za kapelu u Purgi Lepoglavskoj stručnjaci kažu da je »savršena sinteza svih grana barokne likovne umjetnosti«.

Kapela sveta Tri kralja na Ravnoj gori

foto: Željko Remar

Na sjeveroistočnom obronku brda Plata (predio Gradiški, 351 m) nalaze se ostaci stare utvrde Kamenice (250 m, 10 minuta hoda od župne crkve svetog Bartola). Pretpostavlja se da je izgrađena polovicom 13. stoljeća, otprilike kada i Trakoščan, kako bi branila prolaz u lepoglavsku ravnicu, a već polovicom 15. stoljeća spominje se kao ruševina. Utvrda je imala oblik pterostranog tornja i bila je okružena visokim zemljanim bedemom. Nasuprot njoj, s istočne strane naselja Kamenice, diže se 335 metara visoko brdo na čijem vrhu stoji barokna kapela svete Jelene (Gospe Snježne).

Vulkani su bili aktivni i ovdje kod Kamenice, šest kilometara udaljene od Lepoglave. S lijeve strane ceste, koja Predragovim putom vodi prema vrhu Ravne gore, dižu se tri stožasta brežuljka. To su Struparov (366 m) i Jurinov Kukelj (348 m), te Plat (317 m), poznatiji pod skupnim nazivom Drenovec. Oko njih, ukopano u sipku zemlju, leži mnoštvo kamenja koje se na prvi pogled ni po čemu ne razlikuje od valutica iz korita neke rijeke ili potoka. Mještani ovo kamenje nazivaju »kamen kruglač«. Tek na prijelomu vidimo da se ispod svjetlosive i sitno rupičave površne krije crna vulkanska stijena andezit. Ovi su čudni komadi kamena »vulkanske bombe«! Njih u Hrvatskoj nalazimo samo u Kameničkom Podgorju i zbog toga je okolica Kamenice odavno privlačila pozornost prirodoslovaca.

Izdizanje masiva Ravne gore pratile su snažne vulkanske erupcije. Bio je to pravi vatromet rastaljenog stijenja i vrelih plinova. Užarene kapljelave letjele su visoko u zrak i potom kao kiša zasipale površinu plitkog mora. Manji komadi su se brzo hla dili i u obliku kugli tonuli na dno. Za one velike nije bilo dovoljno vremena da očvrsnu i zato ih nalazimo spljoštene poput diskova. Da bismo došli do nalazišta »vulkanskih bombi«, treba s ceste iza Kamenice skrenuti prema Kameničkom Podgorju

Planinarska kuća »Pusti duh«

foto: Željko Remar

te prošetati Drenovcem do zaselaka Strupari i Galići (1 sat), odakle označen put vodi dalje preko Babica na vrh Ravne gore.

Potok Kamenica izvire ispod prijevoja Vraca (542 m). Zanimljivo je da on u području Cimerplaca (Gornje Pile) ponire, a tristotinjak metara niže, kod Donjih Pila (Vrta), ponovno izlazi na površinu. Prije izlaska iz planinskog masiva, u tjesnacu zvanom Hudi viher, potok stvara niz kaskada i manjih slapova, a u njegovom koritu možemo vidjeti neobične »lonce«, udubine koje je voda oblikovala u kamenitom koritu. Tok Kamenice prati široka šumska cesta koja vodi do Cimerplaca (mjesto pogodno za parkiranje) i planinarske kuće »Filićev dom«.

Po izlasku iz naselja Kamenice uočit ćemo stjenovit greben Velike i Male Babice (drugi naziv za njih je »pod Glažarjevom pečinom«). Prije četrdesetak godina poznati je Varaždinac Ivan Milčetić za-

pisao: »Evo, tu nadomak Kamenice dižu se stijene i kamenjar Male i Velike Babice (548 m). Djeluju vrlo impresivno i naši pređi, kad su prije hiljadu i više godina stigli u ovaj kutak, nadjenuli su im ime mistične boginje zla i tmine - Baba. Valjda su baš sijevale munje, treskali gromovi, vitlali se tmasti oblaci«.

Na jugozapadnom grebenu planine (Dugom vrhu) postoje dvije planinarske kuće. Prvo sklonište na Ravnoj gori uređeno je 1923. godine u staroj i napuštenoj kući koju je planinarima ustupila bednjaška župa. Dvadesetak godina poslije objekt je otkupljen i

preuređen za potrebe planinara. To je današnja planinarska kuća »Pusti duh« (672 m), kojom upravlja istoimeno planinarsko društvo iz Lepoglave (kontakt: Damir Kužir, 098/806-370). Na mjestu starog Filićevog doma (660 m), izgrađenog 1932. godine i uništenog u Drugom svjetskom ratu, članovi PD »Ravna gora« iz Varaždina podigli su 1963. godine nov jednokatni dom.

»Filićev dom« na Ravnoj gori

foto: Željko Remar

Proljetno ruho lepoglavskih brda

foto: Željko Remar

Na polovici puta koji spaja planinarske kuće nalazi se kapela sveta Tri kralja. Nju je 1629. godine dao sagraditi grof Ivan Drašković. Iako je od tada nekoliko puta stradala u požaru i dva put temeljito obnovljena, ipak je do danas ostalo sačuvano mnogo elemenata njezinog prvobitnog rano-baroknog stila. Oblik tla oko kapele ukazuje na to da je ovdje prije nje postojao neki veći objekt, vjerojatno samostan. U jednom se dokumentu s početka 17. stoljeća spominje, uz kapelu sveta Tri kralja na Ravnoj gori, i kapela svetog Duha. Pretpostavlja se da je bila na mjestu današnje planinarske kuće »Pusti duh«. U blizini kapele sveta Tri kralja 1965. godine postavljena je desetak metara visoka željezna piramida (680 m).

Krenemo li iz Lepoglave preko mosta na Bednji, pa cestom do Spomen-groblja, a zatim slikovitim dolinom ispod Purge Lepoglavske nastavimo kroz Vulišinec dalje prema Crkovcu, nakon jednog sata hoda stići ćemo u naselje Kamenicu, nekadašnje omiljelo planinarsko odmorište. Možemo krenuti i prvobitnom varijantom puta do Kamenice, koja od željezničke postaje u Lepoglavi vodi puteljkom preko močvarnih livada i dalje cestom kroz Kamenički Vrhovec. Pošto u Kamenici razgledamo ostatke srednjovjekovne utvrde, kapelu svete Jelene i brdo Drenovec, konačno nam

predstoji uspon na stjenoviti greben planine. Pritom možemo upotrijebiti jedan od tri stara i dobro označena puta koji vode do planinarskih kuća »Filićev dom« i »Pusti duh« (preko Babica - 2 sata, kroz klanac Laprnjak - 2 sata i cestom, odnosno Predragovim putom - 2 sata). Nedavno je iz Kamenice obilježen i četvrti put, koji je malo duži, ali zato vrlo zanimljiv. On pokraj kapele svete Jelene i preko vrha Oštro (462 m) vodi do Jurišine hiže, a odatle se šumskom cestom možemo spustiti do Cimerplaca (3 do 4 sata).

NAPOMENE ZA PLANIRANJE IZLETA

Putovi i lokaliteti spomenuti u članku ucertani su na nedavno objavljenoj karti »Ravna gora« (autor Zlatko Smerke, izdavač SMAND), a korisno mogu poslužiti i vodići »Planinarska obilaznica Ravna gora« (PD »Ravna gora« Varaždin, 2004., cijena 30 kuna, narudžbe slati na: Zlatko Smerke, Varaždinska ul. 92, 42205 Vidovec), »Rangerov lepoglavski put« (Turistička zajednica Lepoglava, 1999.) i »Križni put po Ravnoj gori« (Varaždinska biskupija, 2003.).

GORSKI KOTAR

IZLET U ČABARSKI I PREZIDSKI KRAJ

JASNA KOSOVIĆ, Zagreb

Jeste li kada bili u Čabru i Prezidu? Ako niste, svakako ih posjetite, jer zadovoljstvo neće izostati. Kraj je nešto »izvan ruke« pa onamo dolaze samo oni koji mu na neki način pripadaju, dok planinari i drugi izletnici rijetko nailaze.

Čabranski i prezidanski kraj (tako ga Gorani nazivaju) nalaze se sjeverno od stare riječke lujzijanske ceste, u području Delnicu. Sa svih je strana okružen slovenskim teritorijem; na istoku granicu čini rječica Čabranka, na zapadu je granica povućena unutar golemoga šumskog prostranstva, dok je na njegovoj najsjevernijoj točki, u Prezidu, granični prijelaz. Iako su »izvan ruke«, i Čabar i

Prezid povezani su s Delnicama dobrom cestom (60 km do Prezida), tako da oni s automobilom lako mogu stići u taj kraj. S autobusnim prijevozom je nešto teže, jer autobusi prometuju samo radnim danima. Autobus za Prezid polazi iz Delnice u 16:20, a za Čabar u 15:10 sati. Vratiti se u Delnicu još je teže, jer autobusi polaze samo u cik zore, vozeći radnike i učenike prema Rijeci. Prijevoz će ipak koristiti onima koji kroz taj kraj prolaze u višednevnom izletu, na putu za Platak, Fužine, Lič ili Potkilavac.

Kraj je neobično slikovit i privlačan. Njegovim istočnim dijelom proveden je planinarski put

Vidik s Rudnika prema Tršću

foto: Mario Žuti

kroz šume, preko livada i kroz zaselke, a s mnogih mjeseta pružaju se lijepi vidici. Zapadni dio planinarskog puta prolazi stoljetnim šumama bukve i jele, unutar kojih su se našli proplanci, kao oaze koje stvaraju čarobnu promjenu u pejažu. Na nekima od njih uređene su šumarske kuće u kojima se može prenoći. Posebnosti su izvor Čabranke, Čabar s obnovljenim dvorom Petra Zrinskog i Prezid, u kojima možete razgledati vrijedne muzejske zbirke.

Za upoznavanje dijela toga kraja trebat će doći barem dva puta. Prenoći možete u planinarskoj kući »Frbežari« u Tršću i u Šumarskoj kući na Milanovom vrhu. Cesta kojom dolazite u taj kraj odvaja se od stare riječke ceste kilometar od Delnica u smjeru Rijeke.

IZLET U KRALJEV VRH, ČABAR, NA RUDNIK, SOKOLSKU STIJENU I IZVOR ČABRANKE

Dodatac li automobilom do planinarske kuće »Frbežari«, za trodnevnu boravku moći ćete dobro upoznati okolinu Tršća i Čabra, a to znači posjetiti selo Kraljev Vrh i Sokolansku (Sokolsku) stijenu s lijepim vidicima, brdo Rudnik sa skijalištem, te proći slikovitim područjem potoka Sušice. U povratku možete svratiti i do Svetе gore, na čijem je vrhu crkva i uređeni vidikovac. Izlet je pun raznolikosti i pružit će vam zadovoljstvo duljeg boravka u novoj sredini.

Predlažem da se već u petak dovezete do planinarske kuće u Frbežarima i u njoj prenoćite dvije noći. Do nje se dolazi preko Tršća. Oko 200 m nakon crkve lijevo se odvaja uska asfaltna cesta koja prolazi kroz zaselak Frbežare. Planinari PD »Kamenjak« uredili su za prihvat i smještaj planinara kuću br. 14 s desne strane ceste. Kuća nije uvijek otvorena, pa se za boravak u njoj svakako treba najaviti. Hranu možete dobiti u restoranu »Brvnara«, koji je uz asfaltnu cestu kilometar

dalje, možete je sami pripremiti ili se dogovoriti s domaćinima kuće.

U okolini planinarske kuće mogu se izvesti četiri zanimljiva izleta, a svi vode označenim planinarskim putovima. To su kružna šetnja do Kraljevog Vrha, kružna šetnja na Sokolsku stijenu, uspon na Rudnik i šetnja do Čbara, izvora Čabranke te izlet kanjonom Sušice.

Za kružnu šetnju do Kraljevog Vrha trebat će vam oko dva sata. Put prema Kraljevom Vrhu (920 m) vodi kroz Tršće, a putokazi pričvršćeni na lipu ispred crkve upućuju da krenete u smjeru Delnica, do odvojka uske asfaltne ceste lijevo. Ona će vas dovesti u slikovit zaselak, s lijepim vidicima prema kanjonu Čabranke i brdima na slovenskoj strani. Vidici su još otvoreniji ako prošećete na brežuljak iznad sela.

U Kraljevom Vruhu je raskrižje planinarskih putova. Markacije dolaze zdesna, s izvora Kupe (5 sati), preko Pintarice (3 sata) i Svetе gore (2 sata), a odlaze lijevo put Čabru i izvora Čabranke (sat i pol). Tu je kontrolna točka Goranskog planinarskog puta (GPP), a žig se nalazi u kući br. 1, kod Jože Frbežara.

Do planinarske kuće u Frbežarima možete kružno ako pođete u smjeru putokaza za izvor Čabranke. Nakon prolaska kroz šumu, krenite prema kući na brežuljku i put će vas dovesti na raskrižje s putokazima, na asfaltnoj cesti, uz usputno promatranje čudesne piramide Snežnika i crnogoricom obraslog Rudnika. S raskrižja krenite u smjeru Rudnika i spustit ćete se u Tršće, iz kojeg ćete lako pronaći put do planinarske kuće.

U drugom dijelu dana podîte na Rudnik (1052 m). Za to ćete trebati manje od dva sata. Na njegovim strmim obroncima uređeni su skijaški tereni, a s vrha se otvaraju vidici na okolna brda, sve do Snežnika. Rudnik je kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice (HPO) i GPP-a, a žig je u tuljcu na vrhu. Pristupa mu se od planinarske kuće, asfaltnom cestom do »Brvnare«, od koje se najprije kolnim putom, a onda uza skijalište, strmo uspinje na vrh.

Drugog dana krenite prema Čabru, izvoru Čabranke, kanjonu Sušice i Tatinskoj dragi. Smatrajte izlet cijelodnevnim (5 sati hoda), pa se usput odmarajte i uživajte u lijepim mjestima i vidicima. Pođite do glavne ulice u Tršće i njome lijevo 100 m do asfaltne ceste za Vrhovce. Tim se odvojkom uspinjete do raskrižja s putokazima, na koje s desne strane na cestu dolaze markacije iz Kraljevog Vruha. Tim ste se dijelom puta kretali dan ranije. Markacije u nastavku vode kroz Hrib, Petrine i Lege, zaselke sela Vrhovci.

S puta se pružaju vidici prema Rudniku, Snežniku, kanjonu Čabranke, Kozjem Vruhu i mnogim brdima meni nepoznata imena. Kod prve kuće zaselka Donji Vrhovci markacije odlaze desno kolnim putom, sve do Loknara. Desetak minuta nakon izlaska iz naselja asfaltna cesta se

napušta i silazak se nastavlja šumskim putom do groblja u Čabru. Nakon prolaska kroz groblje, nadvožnjakom se dolazi do križnog puta u aleji kestenova, a alejom do crkve sv. Ante Padovanskog u središtu Čabre.

Čabar (524 m) je pogranični gradić na Čabranki. To staro goransko naselje osnovao je Petar Zrinski još u 17. stoljeću izgradivši visoku peć za taljenje željezne rude, kovnicu željeza, pilanu, mlin, gospodarske i stambene zgrade, a za sebe dvor. Oko dvora je naselio majstore ljevače, kovače i kmetove. Od utvrđenog dvora sačuvana je svega jedna kula i dio zida, ali dvor je u 19. stoljeću rekonstruiran. U njemu je danas smještena uprava grada, galerija slika Vilima Svečnjaka te muzejska zbirka namještaja i željeznih predmeta, od kojih su neki iskovani još u kovnicama Petra Zrinskog. Uz najavu, dvor i muzej je moguće razgledati. Zanimljivost Čabre je i česma s lavom, ispred crkve, koja je tu postavljena 1911., kada je Čabar dobio vodovod.

Iz Čabre se asfaltnom cestom uz Čabranku za petnaestak minuta dolazi do zgrade bivšeg restorana, iza koje su izvori Čabranke. Kako ste na samoj granici, a granicu čini Čabranka, ne smijete prijeći na drugu stranu mostom postavljenim nešto prije izvora. Najveći izvor je na našoj strani, a dva manja na slovenskoj. Kako su oni na većoj visini, voda se u slapovima ruši u korito Čabranke.

Planinarska kuća »Frbežari« u Tršću

foto: Željka Lisak

U kišno doba izvora je puno više i voda nadolazi sa svih strana. Izvor Čabranke je kontrolna točka GPP-a, a metalni je žig učvršćen uz stazu kod izvora.

Svakako nastavite dalje prema Tatinskoj dragi, do koje je još sat i pol hoda. Put prolazi područjem slikovitih stijena, preko najljepšeg vidikovca na Čabar i kamenim koritom bujičnjaka Sušice, što nemojte propustiti.

Prelaskom mostića preko samog izvora stupate na građeni stari put koji će vas u zavojima dovesti do Tropetskih stijena, od kojih je najljepši vidik na Čabar i okolno područje. Uspinjući se, vidjet ćete izvorišne slapove Čabranke i kameni kanjon potoka Sušice, koji je najveći dio godine bez vode. S vidikovca markacije prolaze između stijena i kreću prema kamenom koritu, ali prije nego ga dosegnu, odlaze do livade Križeve drage. U njenom donjem dijelu uhvate put kojim se dolazi do kamenog korita, malo se hoda uz korito, a malo ga se prelazi, a onda se potkraj uspinje do asfaltne ceste, kod spomenika ustanku u Gorskom kotaru, u Tatinskoj dragi (810 m). To je kontrolna točka GPP-a, a žig je smješten u kafiću u Pargu. Uskoro će kod spomenika biti postavljen metalni žig.

Kroz područje Tatinske drage prolazi cesta koja iz Tršća preko Parga vodi u Prezid. Markacije

odlaze prema Kozjem vrhu cestom desno, a vi krenite lijevo i za dvadesetak minuta stići ćete u Parg. U njemu je meteorološka postaja, a tu je i odvojak ceste koja se u zavojima spušta u Čabar. U kafiću se odmorite kako biste skupili snagu za još sat hodanja cestom do Tršća (ili autostopom) i Frbežara. Završno hodanje asfaltnom cestom sva-kako umanjuje vrijednost ovog izleta, ali ga ne-mojte radi toga odbaciti ili promijeniti, jer ćete tako izgubiti najveći dio njegove ljepote i zanim-lijnosti.

Treći dan preostaje uspon na Sokolsku stijenu (961 m) koja se uzdiže okomito iznad zaseoka Sokola. Slika stijene i zaseoka pod njom vrlo je privlačna i sigurno ste je zapazili već pri dolasku u Tršće. Planinari PD »Kamenjak« iz Rijeke obnovili su markacije na vrh stijene, kako bi se moglo uživati u dalekim i lijepim vidicima na Svetu goru, koju prepoznajemo po crkvenom tornju na jednom i releju na drugom vrhu, na Špičasti i Skradski vrh pa sve do Drgomlja, ako je vidljivost dobra.

Prvi dio puta vodi cestom prema Sokolima. Tik prije sela markacije skreću i kolnim se putom uspinju do pod sam vrh. U blizini vrha je raskrižje markiranih putova, s kojeg se može kružno vratiti do planinarske kuće u Frbežarima. Svakako se raspitajte kod domara jesu li završili markiranje kružnog puta, a možda i onog na Rudnik sa Sokolske stijene.

Kada taj dan krenete kući, autom ćete nakon Tršća prvo proći kroz zaselak Prhce, a već ćete u sljedećem zaseoku Smrečju naići na odvojak uske asfaltne ceste na Svetu goru (4 km). Cesta završava na vrhu na kojem je crkva Majke Božje. Do nje se dolazi širokim stubištem, uz koje su postavljene postaje križnog puta. Iza crkve načinjen je drveni vidikovac, s kojeg se pruža vidik prema ušću Čabranke u Kupu, na selo Horvatsko i slovensko selo Osilnicu. Iznad Kupe i Horvat-skog uzdiže se brdo Dimovac,

Dvor u Čabru

foto: Željka Lisak

koje u polukrugu obilazi Kupa, a čijim obronkom vodi cesta iz Horvatskog u Razloge. Iznad Osilnice uzdiže se slikovito brdašće Kostelc, a u zaleđu je Borovška gora. U tu prekrasnu dolinu dolazi se asfaltnom cestom koja se odvaja u Malom Selu nedaleko od Gerova. Ona se spušta prvo u Zamost, koji se priljubio uz obronke Svetе gore, pa s vidikovca uopće nije vidljiv, a onda se kanjonom Čabranke može sve do Čabra. To je posebno zanimljiv pristup Čabru, pa si nekom prilikom i to priuštite.

Preko Svetе gore prolazi planinarski put. Njegove markacije dolaze od izvora Kupe preko Pintarice, prelaze asfaltnu cestu za Zamost i uspiju se do vidikovca i crkve na Svetoj gori, a s nje odlaze prvo cestom, a zatim šumskim putovima sve do Kraljevog Vrha.

Nakon posjeta Svetoj gori, moj prijedlog izleta je iscrpljen. Još jedino o kavi. Svratiti možete u Gerovu u pansion »Lipovac« ili u motel NP »Risnjak« kraj Crnog Luga. Nemojte na to zaboraviti.

IZLET NA VRAŽJI VRTEC I MILANOV VRH

Ovaj lijepi dvodnevni (ili jednodnevni) izlet nastavlja se na prethodni, dakle polazi od Tatinske drage, do koje treba doći automobilom. Nakon što prođete Tršće i Parg i provezete se Tatinskom dragom, doći ćete u zaselak Majer. Tu ćete uočiti markacije koje dolaze cestom od spomenika u Tatinskoj dragi, a u Majeru je napuštaju odlazeći preko livade. Ostavite auto uz neku kuću i krenite dalje pješice.

Iz Majera ćete se za 45 min uspeti na Kozji vrh, za sat doći na Vražji vrtec, pola sata će vam trebati do Prezida i još sat i pol do Milanovog vrha. Tu možete prenoći u lijepo uređenoj šumarskoj kući. Sljedeći dan kružno ćete se vratiti do sela Kozjeg Vrha i za dva sata spustiti do auta

Sokolska stijena i zaselak Sokoli

foto: Alan Čaplar

u Majeru. Ako ste nešto propustili obići u pretvodno opisanim izletima, učinite to sada ili podite poučnom stazom »Leska« u NP »Risnjak«, ili posjetite izvor Kupe iz Razloga. Razloga za dvo-dnevni boravak je mnogo, osobito ako dolazite iz udaljenijeg dijela Hrvatske. Odlučite li da izlet bude jednodnevni, autom produžite iz Majera do Kozjeg Vrha, ostavite ga kod gostonice »Tajčići« i za pet sati možete se nakon kružne ture vratiti do njega.

Evo i pobližeg opisa puta: U zaselku Majeru, u desnom zavodu ceste, markacije odlaze ravno kolnim putom, preko livade, do nekoliko kuća Tomažina te nastavljaju do ostataka dviju kuća. Tu se skreće dolinom lijevo preko potoka do puta kojim se uspinje do kaptaže i dalje stazom do asfaltne ceste u Kozjem Vrhu. U prvoj kući s lijeve strane je gostonica »Tajčići«, u kojoj se nalazi žig kontrolne točke GPP-a. Markacije u nastavku prelaze cestu i kolnim se putom uspinju do releja na Kozjem vrhu (916 m). S vrha se otvara vidik na niz brda koja okružuju udolinu u kojoj su se smjestile kuće Prezida. Na kraju doline, s desne strane ceste, uzdiže se sljedeći cilj izleta – brdo Vražji vrtec.

Od releja na Kozjem vrhu nastavlja se kolnim putom do makadamske ceste, koju se ubrzo napušta i odlazi desno, kroz zaselak Zbitke, do česme. Stotinjak metara iza nje markacije se preči-

Prezid i Vražji vrtec

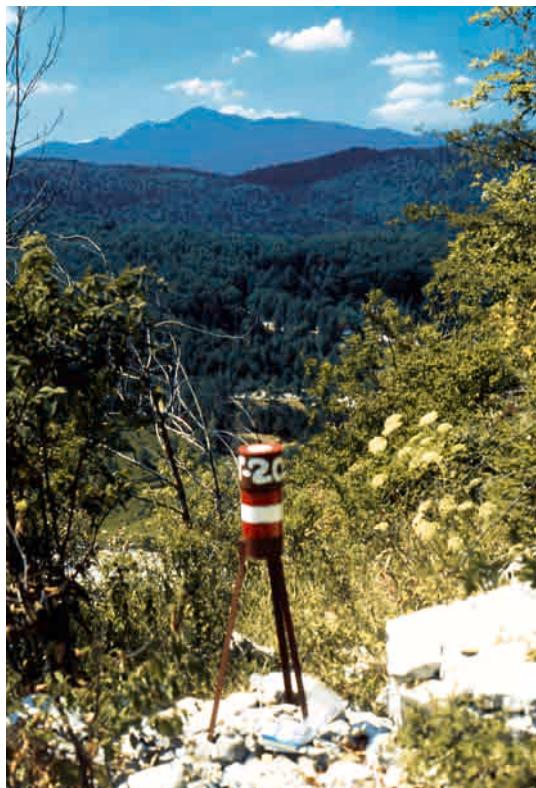
foto: Mario Žuti

com uspinju na gornju cestu, s koje su posebno lijepi vidici na Prezid i Vražji vrtec, a unatrag na Kozji vrh. Lijevim se krakom ceste može spustiti u Prezid, a za Vražji vrtec treba nastaviti ravno pokraj raspela i kapelice koje podsjećaju i upozoravaju na bolesti starog i novog doba. Tik prije lovačke kuće »Runs« markacije odlaze desno, uspinjući se petnaestak minuta do raskrižja s putokazima, od kojeg je još pet minuta do Vražjeg vrteca (904 m). To je bilo strateški važno mjesto, na što ukazuje posebno oblikovan rov iz doba talijanske okupacije, a za planinare je to lijep vidikovac smješten upravo iznad graničnog prijelaza. Vidik se pruža na dolinu Babno polje, s istoimenim selom, a u daljini se ocrtava privlačna slika Snežnika. Vražji vrtec je kontrolna točka GPP-a, a žig se nalazi u tuljcu na vidikovcu.

S vidikovca se trebate vratiti na raskrižje s putokazima, s kojeg se desnim putom silazi prema groblju u Prezidu (765 m). Markacije prolaze rubnim dijelom Prezida, pa ako ga želite razgledati, podite cestom do obližnjeg središta. Šećući kroz gradić vidjet ćete stare goranske kuće, a uz dogovor moći ćete razgledati i muzejsku zbirku s izlošcima iz japodske kulture i drvenim vodovodnim cijevima koje su se koristile u 19. stoljeću. Svakako se osvježite i ne žurite, jer je do Milanovog vrha još samo sat i pol hoda. Vratite se zatim na markirani put i njime ćete pokraj zgrade Šumarije i preko livade doći u zaselak Mlake.

Asfaltnom cestom treba malo lijevo, a onda putom s desne strane počinje uspon najprije do betonskog objekta, a zatim do kapelice sv. Ivana i Pavla u zaseoku Kranjcima. Markacije nastavljaju kroz naselje sve do livade na grebenu i nastavljaju kolnim pa makadamskim putom do asfaltne ceste. To je cesta iz Kozjeg Vrha i njome se za petnaestak minuta stiže na Milanov vrh.

Milanov vrh (1011 m) je valovita visoravan okružena šumom. Osim šumarske kuće, na njoj su gospodarski objekti, dva spomenika iz NOB-a i užgajalište srna. Šumarija Prezid uredila je kuću za prihvat planinara i izletnika i u njoj se uz dogovor može prenoći i dobiti hrana. Poseban ugođaj

Tuljac sa žigom na Vražjem vrtecu foto: Alan Čaplar

daju srne, koje borave u dva ograđena prostora uz kuću. Milanov vrh je kontrolna točka GPP-a, a žig se nalazi u tuljcu pokraj kuće.

Do Milanovog vrha vodi asfaltna cesta (4 km) koja se od glavne ceste odvaja kod gostionice u Kozjem Vrhu. Tom ćete se cestom vratiti do auta koji ste ostavili u Kozjem Vrhu ili u Majeru.

Oni koji žele mogu obići još tri kontrolne točke GPP-a, ako borave na Milanovom vrhu dan dulje. Od Milanovog vrha do Paravićeve mize je dva i pol sata hoda, do Čabarske police dalnjih sat i pol, a do Šverde još jedan sat. Poteškoća je što se istim putom treba vratiti i potrošiti isto toliko vremena, ako se sa šumarom s Milanovog vrha ne dogovorite da dođe vozilom po vas na Šverdu. Zašto ne? Treba zamoliti, a on će to učiniti, bude li mogao.

VIŠEDNEVNI IZLET

Za ovaj se izlet treba koristiti javnim prijevozom, što znači da se do Prezida dolazi autobusom, a izlet završava u Fužinama, Liču ili Potkilavcu, jer to su najbliže mjesta s javnim prijevozom. Izlet preporučujem onima koji mogu hodati po osam sati na dan, a prije polaska učiniti niz dogovora potrebnih radi noćenja i opskrbe vodom. Izlet je izazovan i vrlo zanimljiv i neka vas ne plasi što traje četiri ili pet dana, jer hodanje tim putovima je ugodno, a noćenje u lijepo uređenim kućama još ugodnije. Šumarske kuće na Milanovom vrhu su uređene za iznajmljivanje, planinarski domovi na Risnjaku i Platku ljeti su otvoreni svakodnevno, dok dom na Snježniku i dom izviđača u Lepenici pod Tuhobićem rade vikendom.

U prvom dijelu put vas vodi prekrasnim šumskim područjem bukve i crnogorice, unutar kojeg su proplanci sa šumarskim kućama. U drugom dijelu ćete se uspinjati na nekoliko vrhunaca s najljepšim vidicima u Gorskom kotaru, a opis čitavog puta naći ćete u vodiču po GPP-u. Kako se prolazi područjem bez naselja, u kojem se samo ponekad može sresti poneki šumar ili lovac, nepripremljen bi izlet mogao biti vrlo težak. Zato koristite upute koje vam mogu dati. Sama sam dva puta vodila skupine na opisani način i svi su bili vrlo umorni, ali i vrlo zadovoljni.

Milanov vrh

foto: Jasna Kosović

Prvi dan dođite na noćenje u šumarsku kuću na Milanovom vrhu. Autobus iz Delnicu polazi u 16:20 sati radnim danom i za jedan sat će vas dovesti u Prezid. Da biste došli do markacija, od stajališta krenite cestom u smjeru graničnog prijelaza. Kod zadnjih kuća s desne strane dolaze markacije s Vražnjeg vrteca, a lijevo odlaze za Milanov vrh, do kojeg se stiže za sat i pol. Kraći i lakši (ali dosadniji) prilaz Milanovom vrhu je iz Kozjeg Vrha (stanica autobusa prije Prezida). Od stajališta kod gostionice hoda se asfaltnom cestom jedan sat do Milanovog vrha, ali je moguć dogovor o prijevozu sa šumarom, koji će vas prihvati na noćenje u šumarskoj kući. Dakle, svakako se sa Šumarijom Prezid dogovorite o korištenju kuće i upravitelj će vas uputiti na šumara koji će brinuti o vama. Sutradan krenite trasom GPP-a prema Paravićevoj mizi (2:30 h), Čabarskoj polici (1:45 h), Šverdi (1h) i nastavite prema Jelencu.

Paravićeva miza je livadica na kojoj je uređena šumarska kuća, u kojoj se uz dogovor sa Šumarijom Prezid također može prenoćiti. Iznad drvarnice je uređeno sklonište opremljeno spužvanima, ali cisterna s vodom uz kuću je zaključana, pa ako namjeravate prenoćiti u skloništu, vodu treba ponijeti s izvora Jarmovca, uz koji ćete proći. Vode treba uzeti i za sljedeći dan jer je usput nema, osim u otvorenoj cisterni na Javoru (15 minuta iza Čabarske police) i na izvoru izvan trase, udaljenom 20 minuta hoda od Šverde, a koji ljeti može presušiti.

Na putu prema Čabarskoj polici (Jelendraga)

Od Šverde se prema Jelencu nakon sat hoda dolazi na livadu Lisinu, s otvorenim vidicima na brda Bačvu i Gornje Medvejce. Tu je i manja šumarska kuća i zaključana cisterna. Nastavlja se cestom ispred kuće oko pola sata do mjesta gdje markacije skreću na kolni put. Njime ćete se sutra kretati, a sada se nastavite spuštati cestom bez markacija i nakon 45 minuta doći ćete do šumarske kuće u Smrekovoj dragi (potkraj na račvanju lijevim krakom). Kuća je na rubu livade, uz cestu za Tršće, a vrlo je lijepo uređena za smještaj lovac. Vlasništvo je Šumarije Tršće, pa se svakako trebate dogovoriti s upraviteljem o njenom korишtenju. Taj ćete dan hodati oko sedam i pol sati.

Sljedeći dan ćete na noćenje u planinarsku kuću na Snježniku, što svakako trebate najaviti. Kako usput nema vode, svu potrebnu količinu morate uzeti u Smrekovoj dragi. Prvo se trebate vratiti cestom do markiranog puta, a onda njime skrenuti i kroz šumu izaći na valovitu visoravan Škurinu. Put vodi njenim rubom, s kojeg se desno ukazuju Gornji Medvejci, a u pozadini Snežnik. Na kraju livade je sedlo, s putokazima koji upućuju desno na Gornje Medvejce (45 min), ravno na Platak (2 h), a lijevo se za 45 minuta stiže na kameniti vrh Jelenca (1442 m). Kad se nađete na vrhu, pogled će vam privući livada Lividraga, smještena u podnožju, kao i niz vrhova u smjeru kojim se krećete – kamenita Planina, Guslica s bivšom vojnom zgradom, Snježnik i Risnjak. Vrh

foto: Jasna Kosović

je kontrolna točka HPO-a i GPP-a, a žig je u tuljcu na vrhu.

Na sljedeći cilj, Guslicu, može se stići na dva načina. Dulji i naporniji (zbog teže prohodnog terena i dva strma uspona), ali puno zanimljiviji, vodi preko Planine – slikovitog kamenog brda i prekrasnog vidikovca. Nešto kraće i lakše kretat ćete se po GPP-u. Da biste nastavili njime, s vrha se Jelenca trebate vratiti do šume u podnožju njegovog kamenitog vrha, na raskrižje markiranih putova. Do Guslice ima oko dva sata hoda, a do Snježnika još jedan sat. Guslica je kontrolna točka GPP-a, a Snježnik i GPP-a i HPO-a. Taj ćete dan do planinarske kuće na Snježniku hodati svega pet i pol sati, pa ako u njemu namjeravate prenocići, možete se odlučiti i za onaj zahtjevниji put preko Planine.

S Planine i vrha Snježnika, pa i Risnjaka, vidici su slični. Posebno su privlačni vidici na lивade, nedaleko od njihova podnožja. S vrha Planine vidi se livada Šegina, ispod Snježnika je Lazac i nešto dalje Šegina, dok se s Risnjaka uočava modrina Lokvarskog jezera. Posebno upozoravam na vidik prema sjeveru u koji ulaze dvije crkvice. To su crkvica na Svetoj gori i grobljanska crkvica u Hribu pokraj kojih prolaze markacije GPP-a.

Četvrti se dan odlučujete hoćete li završiti izlet i spustiti se preko Platka u Potkilavac (5 h), iz kojeg prigradske autobusne linije voze u Rijeku, ili ćete nastaviti hodati još jedan dan. Nastavljate li s duljim boravkom, s vrha se Snježnika spustite grebenskim putom na Rimsku cestu. Na njoj je raskrižje s putokazima, od kojih jedan upućuje u smjeru Risnjaka. Nakon odmora u pl. domu i uspona na vrh, nastavljate se spuštati s Risnjaka.

Taj ćete dan noćiti u domu izviđača u Lepenici, pod Tuhobićem, do kojeg se stiže za četiri sata. Dom radi vikendom, što znači da u njega morate stići subotom. Noćenje i večeru svakako ranije dogovorite.

Od planinarskog doma na Risnjaku spustite se do Medvjedih vrata, slikovitog prolaza između kamenih blokova. Tu putokazi upućuju prema Crnom Lugu na jednu i prema Vilju i Gornjem Jelenju na drugu stranu. Krenite vrlo kratko u smjeru Vilja, a zatim se strmo lijevo kroz kamenjar spustite do staze. Put će vas jednim dijelom voditi kroz bezvodni usjek Suhu rečinu, a poslije slikovitim proplancima Lepenice, kojima su se rasule kuće vikendaških naselja, i dovesti vas do asfaltne ceste koja iz Crnog Luga preko Mrzlih Vodica odlazi desno u Gornje Jelenje. Cestom krenite u smjeru Gornjeg Jelenja desetak minuta, a onda skrenite na kolni put koji izlazi na staru riječku cestu. Kad priđete cestu, doći ćete na raskrižje s putokazima, s kojeg se odlazi na Tuhobić, a lijevo se za dvadesetak minuta dolazi do doma izviđača, smještenog uz potok Lepenicu. Taj ćete dan hodati šest sati.

Peti dan trebate stići do vlaka, što možete učiniti po nekoliko različitih putova. Najkraći je prilaz Fužinama, koji vodi uz potok Lepenicu u smjeru Lepeničkog jezera. Prije jezera se desnim krakom puta prolazi ispod autoceste i kod Gornjeg Benkovca izlazi na asfaltnu cestu koja lijevo vodi u Fužine (2:30 h). Lijevim se krakom kroz šumu izlazi na asfaltnu cestu koja sa stare riječke ceste desno odlazi do Fužina i pritom prolazi pokraj špilje Vrelo, koju također možete posjetiti.

Najdulji i najnaporniji je put preko Tuhobića. Za uspon na njegov vrh trebat ćete od doma izviđača sat i pol. Sam vrh je travnat, pa je prekrasan vidikovac na sve strane, a posebno prema moru. To je kontrolna točka HPO-a i GPP-a, a žig je u tuljcu na vrhu. Nedavno je postavljen i metalni žig. S vrha se spuštate pola sata na sedlo između Tuhobića i Jelenčića, na kojem je raskrižje s putokazima, a s njega markirani putovi vode na sve četiri strane. Desno se za oko dva sata može stići do vlaka u Zlobinu ili Plasama, a ravno se za sat i pol preko vrha Jelenčića dolazi u Gornji Benkovac. U njega ćete stići za jedan sat ako se lijevo spustite na makadamsku cestu koja završava u selu kod kapelice sv. Križa. Spomenuta cesta polazi od stare riječke ceste i vodi obroncima Tuhobića i Jelenčića sve do G. Benkovca, što znači da se može i njome, i bez uspona na Tuhobić, stići u G. Benkovac (za sat i pol od doma izviđača).

Iz G. Benkovca se otvaraju tri mogućnosti pristupa vlaku. Lijevo se za jedan sat stiže u Fužine, a desno za 45 minuta u Zlobin. Ti prilazi vode asfaltnim cestama i nisu markirani, no kraj kojim vode je lijep i vrijedno ga je proći. Markiran je put do željezničke postaje Lič, koji se odvaja od ceste za Zlobin, i to na prijevoju nedaleko od mjesta na koje se spuštaju markacije s Jelenčića. Put za Lič vodi šumom, iz koje se mjestimično otvaraju vidici na Burni Bitoraj i Viševicu, i izlazi na prugu točno kod postaje. Mjesto Lič smješteno je u dolini, a nalazi se nekoliko minuta hoda od stanice. Za toplih mjeseci u Liču je otvoren kafić u kojem se možete osvježiti dok čekate vlak.

Oni koji ostvare ovaj izlet bit će sigurno zadovoljni i ponosni. Da put ne bi završio razočaranjem, morate ga pravovremeno i dobro organizirati, a ove moje upute nadam se da će u tome pomoći.

NAPOMENE ZA PLANIRANJE IZLETA

Odlučite li se za neki od predloženih izleta svakako nabavite dnevnik i vodič po GPP-u, a da biste dobro organizirali izlet, trebat će vam ovi telefonski brojevi:

- planinarska kuća »Frbežari« – PD »Kamenjak«: 051/331-212 (utorak i petak od 18 do 20 sati ljeti, 17 do 19 sati zimi)
- Muzej u Čabru: 051/821-042 (prije podne)
- Muzej u Prezidu, gđa Justina: 051/822-172
- Šumarska kuća na Milanovom vrhu i Paravićevoj mizi - Šumarija Prezid (upravitelj Marijan Malnar): 051/822-105
- Šumarska kuća u Smrekovoj dragi – Šumarija Tršće (upravitelj gosp. Turk): 051/824-102
- Dom izviđača u Lepenici (domar Marijan Hadžija): 051/211-924 i 091/51-74-400
- Autotrolej Rijeka (prije podne radnim danom): 051/333-010 (za vozni red iz Podkilavca za Rijeku, 30 km)

1

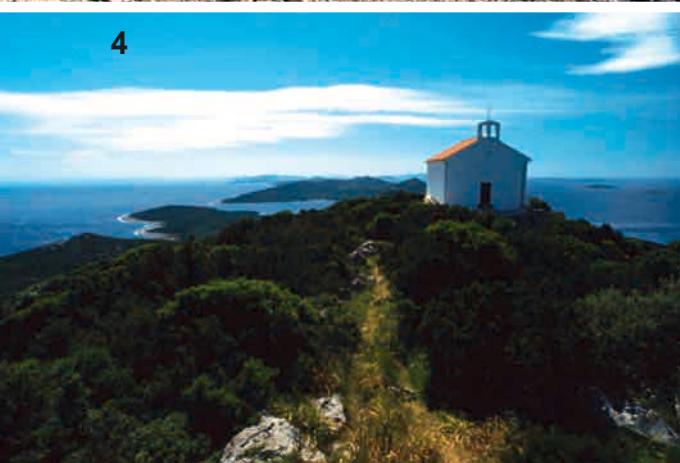
2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

NA SLIKAMA:

1. Paški kamenjar, foto: Tomislav Marković
2. Kamenjak na Rabu, foto: Branko Balaško
3. Na morskim i planinarskim stazama, foto: Zlatko Smerke
4. Vrh otoka Ista, foto: Neven Čobanov
5. Sveti Vid na Pagu, foto: Tomislav Marković
6. Velika kornatska ploča, foto: Neven Čobanov
7. Kamenjak na Rabu, foto: Zlatko Smerke
8. Velebit s Kamenjaka na Rabu, foto: Josip Pejša
9. i 11. Na putu prema Obzovi na Krku, foto: Marin Henc
10. Velebit s Raba, foto: Branko Balaško

POVIJEST PLANINARSTVA

SLOVENSKE PLANINARSKE OBLJETNICE

110 godina »Planinskog vestnika« i »Aljaževa stolpa«

dr. ADICA SLIEPČEVIĆ, Zagreb

Ove godine planinarska društva Slovenije i međudruštveni odbori planiraju više od 2500 akcija. Predviđeno je obilježavanje 28 obljetnica društava i planinarskih putova. Najvažnije su ipak dvije obljetnice koje obilježava Planinska zveza Slovenije (PZS), a to su 110. obljetnica izlaženja najstarije slovenske revije, »Planinskoga vestnika«, i 110. obljetnica izgradnje »Aljaževog stolpa« na Triglavu.

Prvi broj »Planinskoga vestnika« izašao je 8. veljače 1895., a počelo ga je izdavati tadašnje Slovensko planinsko društvo (danас Planinska zveza Slovenije) dvije godine nakon svojeg osnutka (27. 2. 1893.). Revija je uz male prekide zbog rata i finansijskih poteškoća ipak uspjela preživjeti oba svjetska rata i poratne godine do današnjih dana. Uredništvo ima uvijek na raspolaganju dovoljno članaka, pa to doprinosi kvaliteti revije. Sve o časopisu može se naći na web-adresi: www.planinskivistnik.com. Iz tiska je nedavno izašao broj 2, za veljaču, koji je sada, nakon 110 godina, prilično promijenjen.

Ove se godine navršava i 110. obljetnica izgradnje Aljaževog stupa na vrhu Triglava. U izgradnji planinarskih staza i kuća na Triglavu, najvišem vrhu Julijskih Alpa (2863 m), krajem 19. i početkom 20. stoljeća natjecali su se Njemačko-austrijsko alpinističko društvo (Deutscher und Österreichischer Alpenverein, DÖAV) i Slovensko planinsko društvo. Među njima je bio stalni sukob, jer su Nijemci svojatali slovenske Alpe. O tome kakvi su odnosi tada vladali najbolje govori Jakob Aljaž u svojoj knjizi »Planinski spominki«. Aljaž (Zavrh pod Šmarno Goro, 6. 7. 1845. –

Dovje, 4. 5. 1927.) je bio alpinist, teolog, zborovođa i kompozitor. Studirao je filozofiju i teologiju. Od 1889. do smrti bio je župnik u Dovju. Zauzimao se za izgradnju planinarskih domova i putova u Julijskim Alpama. Triglavski dom na Kredarici (2515 m) izgradio je 1896. god. Aljažev dom u Vratima (1015 m) gradio je tri puta. Planinarska kuća je otvorena 9. srpnja 1896., a dom 7. kolovoza 1904. Budući da je dom stradao u snježnoj lavini 1909., izgradio je i drugi. Taj drugi dom je otvoren 17. srpnja 1910.

Godine 1895. postavio je valjkasto limeno sklonište na vrhu Triglava. U svojoj knjizi detaljno je opisao sve neprilike koje je doživio zbog tog plemenitog djela. Najprije je (17. 7. 1895.) kupio od Dovške općine komad zemljišta na vrhu Triglava za jednu forintu. Tako je postao »najviši« posjednik. Kod majstora Antona Belca iz Šentvida kod Ljubljane dao je izraditi stup od debelog pocićanog lima, sklonište za trojicu-četvoricu planinara, ako bi se našli na vrhu u neprikladnoj odjeći, na hladnom vjetru i kiši. Rastavljene dijelove skloništa majstor je vlakom dopremio u Mojstranu. Aljaž je s majstorom i još tri radnika krenuo postavljati sklonište na vrh. Prespavali su u maloj Dežmanovoj kući, jer tada još nije bilo drugih domova.

Ujutro je bila gusta magla, pa je Aljaž ostao u kući, odakle je slušao kako gore na vrhu nabijaju sastavljujući sklonište. Opskrbnik kuće rekao je Aljažu da su imali sreću što prošle noći u kući nije bilo Nijemaca, jer u tom slučaju ne bi bilo mjesta za njih. Tada su naime njemački turisti, članovi Alpenvereina, imali prednost pred Sloven-

cima. To je Aljaža toliko razljutilo da je odlučio kupiti zemljište i izgraditi Triglavsku kuću, pa čak i kućicu za sebe i nekolicinu prijatelja. Nijemci su se strašno protivili tome da Slovensko planinsko društvo gradi kuću na Triglavu, gdje su putove sagradili oni. Aljaž je, međutim, bio vrlo uporan i uspio je malo po malo ostvariti sve svoje ideje.

Stup je imao mala vrata, podignuta od tla, tako da su se mogla lagano otvoriti u slučaju snijega. S unutrašnje ga je strane učvršćivalo kutno željezo, betonom zaliveno u stijenu. Izgrađen je gromobran s bakrenom žicom, koja je munje odvodila u stijenu. Stup je bio visok 1,90 m, a promjer mu je bio 1,25 m. Imao je 8 prozorčića s dvostrukim stakлом u dvije razine. U stupu je Aljaž držao knjigu dojmova, žigove i tri okrugla stolčića, a na stijeni je bila naslikana panorama s imenima okolnih planina. Bio je tu i samovar s bocom špirita, sve dok god su na planine dolazili idealisti – pošteni planinari. U »Planinskom vestniku« iz 1898. godine navodi se da je u inventaru bilo još 6 kositreñih čaša, 2 vunena pokrivača, barometar i termometar.

No, tada su počele nevolje. Nijemci su tužili Aljaža da je uništoio podzemnu triangulacijsku točku 1. reda. To, međutim, nije bilo točno, jer su još prije 40 godina na vrh Triglava inženjeri postavili samo drvenu piramidu za mjerjenje, a tu su već odavno uništile vremenske nepogode. Seoski češko-njemački geometar tražio je da se ispitaju seljaci, turisti, lovci i vodiči, i kako kaže Aljaž, »sve iza njegovih leđa«. Geometar je prijetio da će sklonište maknuti, a župnika Aljaža kazniti s 1000 forinta globe. Aljaž je pokušao nagovoriti načelnika njemačke sekcije Krain da ne diraju sklonište jer će lim sigurno za pet godina stradati od hrđe, s čime se načelnik složio. Na kraju je Aljaža spasila vojska, čiji je kapetan Schwarz dokazao da na Triglavu nije nikada postojala triangulacijska točka. On je pak u sredini stupa (24. 7. 1896.) zakopao kutiju s pergamentom, kao stvarnom triangulacijskom točkom. Tako je stup bio pod carskom zaštitom, a ostao je u vlasništvu Aljaža. Kapetan u Beču izdao je ukaz poglavarstvu da svake godine vojska mora redovito kontrolirati stanje stupa, a Aljaž o eventualnim naknadnim preinakama treba obavijestiti poglavarstvo.

Aljažev stup na vrhu Triglava

foto: Damir Bajš

Prilikom otvorenja stupa 7. kolovoza 1895. Aljaž je sa svojim prijateljima i radnicima uz bocu šampanjca zapjevao »Ave, maris stella« (Zdravo, morska zvijezdo) i triglavsku himnu »Oj, Triglav, moj dom«, koju je on uglazbio. Aljaž je bio sretnan što će u njegovom stupu planinari naći zaklon pred hladnim i olujnim vjetrovima. U stupu će moći rasprostrti svoju kartu i uživati u pogledu, »jer katkada je gore vjetar tako jak da nosi kamen«.

Aljaž je na kraju stup poklonio Slovenskom planinskom društvu. Stup je preživio sve neprilike. Vremenu odolijeva jer je solidno građen. Željeli su ga uništiti, prebojali su ga iz sive u crvenu pa opet u sivu boju. Limenu zastavicu s godinom »1895« zamijenili su zvijezdom, pa opet vratili zastavicu. Željeli su ga pohraniti u muzej, no on je sretno preživio i dočekao na Triglavu svoju 110. godišnjicu.

USPOMENE

PRVI PUT NA TRIGLAVU I MNOGO GODINA POSLIJE

BLAŽ TOTA, Varaždin

Sjećam se, prvi moj uspon na Triglav bio je prije pedeset godina. Vrativši se iz vojske s dobrom kondicijom, često sam za vrijeme praznika boravio kod župnika i dalnjeg rođaka Stjepana Slavičeka u Razkrižju. On je već jako dobro poznavao slovenske Alpe i bio radostan što je u meni dobio društvo spremno za odlazak u planine. Sam je često, s planinarskom kartom u rukama, otkrivaо ljestvite Kamniške i Julijske Alpe i Karavanki.

Jednog ljetnog dana 1950. naumisno ići na Triglav. Izabrao nam je najlakši i najljepši put – od Bohinja, preko Komne, Sedam jezera, do vrha Triglava. No, bez prave opreme i na kiši, zapeli smo već kod Jezera. Slaviček mi je dao »šuškavac«, nešto hrane, dvije i pol litre vode i ja odlučih, kad je kiša malo prestala, krenuti sam. Oboružan kartom u džepu, u običnim mokasinama, neustrašivo podjoh prema Hribaricama. Kiša je iznova počela, loše se vrijeme približavalo. Naskoro i tuča, pa i snijeg putom sve do Doliča. Koču na Doliču jedva sam u magli pronašao. Nakratko stadol, okrijepih se i ponesen mladenačkim žarom, možda čak i preuzetnošću, krenuh po snijegu na dom Planiku, nadajući se drugog dana stići i na sam vrh.

Iscrpljen napornim hodanjem od Bohinja do Planike u jednom danu, brzo usnuh.

Kad osvanu jutro, a Planika zatrpana snijegom. Sedmoro planinara, iskusnijih i malo pametnijih od mene, odlučiše se probiti u Mojstranu. No, ja sam bio uporan. Vratit će se do »Sedam triglavskih jezera« kako se moj prijatelj Štef Slavi-

ček ne bi previše brinuo. Bilo je posve jasno da o usponu na vrh ne treba ni pomišljati. Iako je bio 18. kolovoza, znali smo da treba proći najmanje tjedan dana kako bi se otopilo gotovo metar snijega. Jedan vrlo ljubazni student iz Nove Gorice, Ivan Koren, pristao je sa mnom poći preko Doliča i Hribarica do »Sedam jezera«. Više smo se sklizali po najsigurnijem dijelu tijela, što ga pučki zovemo i pišemo s tri slova, nego što smo uspravno hodali. Ipak, uspjeli smo zdravi i čitavi, iako malo tužni, doći u planinarsku kuću, u kojoj je našim dolaskom zavladalo opće veselje. Tamo su, znajući prilike i neprilike koje su nas snašle, ozbiljno strahovali.

Brzo smo se Ivan, dragi mladić mojih godina, i ja sprijateljili i dogovorili susret iduće godine točno u podne kod Aljaževog stolpa na vrhu Triglava, u isti dan, dakle 18. kolovoza 1951. Nadali smo se boljoj sreći. Dopisivali smo se i bili u vezi.

Godina je brzo prošla. Planinari mogu zamisliti s kakvim sam se uzbuđenjem i osjećajima nešto prije 10 sati iz Doliča uputio kroz »podek« do sipara i stijene. Posebno je srce lupalo dok sam prolazio posljednji hrbat planine napredujući prema vrhu. Zakucalo je jače, još jače nego li na stijeni, kad sam ugledao Ivu naslonjena na Aljažev stup kako gleda prema stazi i očekuje me prema našem planu i dogovoru. Obojicu nas obuze neizreciva radost. Zagrlismo se pravim, prijateljskim zagrljajem. Oko nas se plavio vedar, sunčan dan. Ivo me upoznao sa svojim kolegom, ja njega s društvom mladih s kojima sam stigao na vrh. Provedosmo nezaboravne trenutke, mladi,

razdragani, zaljubljeni u ljepote gordih, ponosnih planina. Ivo nam je objašjavao što sve vidimo, imenujući prekrasni svijet nazubljenih vrhunaca što se protezao unedogled, sve tamo do Alpa u Švicarskoj. Tada se u meni probudila želja da sve to vidim, dodirnem, doživim izbliza. Želja koja je u dvadesetak idućih godina postala stvarnost. S Ivanom i njegovim kolegom Francom Mikšom, studentom prava u Ljubljani, dogоворисмо da iduće godine zajedno odemo u Kamniške Alpe.

No, planovi su često jedno, a mogućnosti drugo. Naše se želje nisu mogle ispuniti prema planu zbog raznih zapreka, ali smo se ipak, nakon četiri dana planinarenja po Kamnicama, našli u sam smiraj dana na Kamniškom sedlu.

Moje društvo i ja krenuli smo iz Logarske doline kroz Škare na Ojstricu, na Kocbekov dom, pa natrag ispod Škara, mimo Dedeca i Baba, Planjavom prema Kamniškom sedlu. Ivo i Franc pak pođoše iz Kamniške Bistrice na Kokrško sedlo, Grintavec, Skutu, Turšku goru, kroz »Kotliče«, još na Branu i sa zalaskom sunca stigoše na Kamniško sedlo. Mi smo za to vrijeme u domu slavili imen-

dan naše mlade srednjoškolke Anice. Kako je bio ponedjeljak, opskrbnica, draga i simpatična starija gospođa, požalila se da u domu nema dobrog vina, ali nam je priredila ukusnu i nezaboravnu večeru. Žao mi je što se nikako ne mogu sjetiti njezinog imena, ali dobrotu srca nisam i ne mogu nikad zaboraviti. No, da bi slavlje bilo potpuno, dva su dečka iz našeg društva, prije opisanog, ne baš lakog puta, »skoknuli« još dolje do auta pod slalom Rinke po 10 litara rajskega rizlinga. I dok smo mi slavili i pjevali, stigoše u dom Ivo i Franc.

Svi se ugodno iznenadisimo i obradovasmo. Zaredalo je pozdravljanje, rukovanje, čestitanje, radost i veselje. Oči nam i srca bijahu ispunjeni suncem s prelijepih vrhova Kamniških Alpa, duša razgaljena toplinom prijateljskog susreta. Ostadosmo, s dopuštenjem dobre opskrbnice, koja je mladiće i djevojke iz mojeg društva prihvatile kao svoju dječicu, u domu budni do dugo u noć. Ta bio je ponedjeljak i u domu bijasmo samo mi i naši prijatelji, studenti Ivo i Franc.

Godine su prolazile. Nakon punih deset od susreta na Kamniškom sedlu putovao sam s mla-

dima i grupom iz Klagenfurta vraćajući se iz Italije – Montage, nakon Rosengartena u Dolomitima. Pred granicom Italije i Austrije, moj mladi orguljaš Branko, usput i moj vozač uzbudjeno mi govori: »Župnik, nema vašeg pasoša!« I zaista, bili su tu na hrpi svi, ali mojeg nema. Austrijanci su već preko, čekaju. Mi stojimo, mudrujemo, što nam je činiti.

– Zaboravili ste ga negdje! – uvjerava me Branko.

– Nisam! – siguran sam ja – tu sam ga gore stavio da svi budu zajedno.

I što sad! Rekoh im neka idu, ja ћu pješice. Uzeh ruksak, cepin i umorno šepajući krenuh preko granice. Kad me zaustavi glas: »Halo, signore, pasport!« Stadoh, izvadih planinarsku iskaznicu:

– Roccatori?

– Si!

Blaž Tota jednom davno na Triglavu

– Dolomiti, Montage!

– O, o! Va bene! Saluti!

I prođoh.

Na austrijskoj granici nitko se nije udostojao priči »šepavom« planinaru.

Moj prijatelj Günther me čudno pogledao:

– Was machst du, Blaž?

Ispričah mu. Zabrinu se. Sutra moraš kući, kako? Jugoslavija... Granicu treba prijeći...

Ujutro rano pođosmo na konzulat, Günther i ja. Čekaonica prepuna. Vidim, danas ne mogu doći na red za potvrdu. Malo pomalo gurah se preko reda. No, službenica za šalterom je stroga:

– U red mladi gospodine, nema privilegija!

Povukoh se. Što sad? Pokunjeni i utučeni sjedosmo.

Stubištem silazi bradati gospodin. Polako. Gips mu na nozi. Podupire se štapom. Zastaje trenutak. Gleda me. Odjednom: »Blaž, što tu radiš?«

– pride i zagrli me. Tada i ja, iznenađen, prepoznajem njega. Bio je to Franc Mikša, planinar s Triglava, sada generalni konzul SFRJ u Klagenfurtu.

I za tren sve je bilo riješeno.

– Nikad te nisam zaboravio. Ni nakon ovih deset godina – govorio je Franc – ni tebe, ni tvoje mlade na Kamniškom sedlu, ni onaj vaš rajnski rizling, ni pjesme, a ni Anicu Horvat!

U razgovoru saznadoh i odakle gips. Franc je letio zmajem. Nespretno sletjevši na kamen, slomio je nogu. Na rastanku je najavio da će ubrzno opet u planine i zapitao: »Blaž, kad ćemo se opet sresti?«

I sada o tome razmišljam. Kako duboko u nama ostaju zapisane uspomene s planina, neizbrisivi postaju susreti planinara.

Vidim, znam, jedina je ispravna logika logika dobrote, ljubavi, prijateljstva što je stvara priroda, originalna i neporemećena priroda, onakva kakva je stvorena. Priroda u koju je Stvoritelj utisnuo svoju Riječ, svoj Logos, svoje Srce!

Planinari često i nesvesno čitaju, upijaju u sebe, utiskuju sve to i obogačeni ljestpotom, jači,

novi, idu dalje, prolaze svoje životne putove, vrše svakodnevne dužnosti.

Logika dobrote jest i bit će bumerang u našem životu. Što se posije i žet će se, iako od sjetve do žetve valja vrijeme proći.

Moji učenici planinari, mnogi sad već djedovi i bake, sjećaju se izleta i susreta u carstvu planina, sjećaju ih se kao najljepših i nezaboravnih sadržaja

svog života. A prijateljstva rođena u planini, žive, traju, opstaju.

Sreli smo se, moji dragi mladi prijatelji Ivo i Franc i ja, još nekoliko puta – na Krnu i Jalovcu. Tko zna gdje su sad?

Ipak, u mom srcu ostadoše zauvijek. Za cijeli život ostadoše sjećanja na dva divna, plemenita mladića.

PENJANJE U LEDU

PRVO PRVENSTVO HRVATSKE U LEDNOM PENJANJU

BORIS ČUJIĆ, Zagreb

Nedavno je u Ogulinu, po prvi put u Hrvatskoj, organiziran kup u lednom penjanju. Nakon tri natjecanja dobili smo prve prvake Hrvatske u povijesti ove penjačke discipline.

Kad mi se javila zamisao da pokrenem ovu seriju natjecanja, nisam ni slutio da će odaziv biti tolik i u što će se to pretvoriti. Zamisao je bila pokrenuti tu malo poznatu, ali atraktivnu disciplinu, a dogodila se ozbiljna serija dobrih natjecanja. Dakako, sve se zakotrljalo ponajviše zahvaljujući penjačima koji su se odazvali na natjecanja, prihvatali ih ozbiljno i shvatili da time otvaraju novu stranicu u razvoju hrvatskog alpinizma. Isto tako, sretna je činjenica da je Hrvatski planinarski savez od samog početka prihvatio i podržao taj niz natjecanja.

Na tri održana natjecanja nastupilo je ukupno tridesetak penjača i alpinista iz osam različitih društava i klubova: »Velebit«, »Pauk« i »Željezničar« iz Zagreba, Riječki alpinistički klub (RAK), »Glas Istre« iz Pule, PK »Ogulin«, PD »Mališćak«

iz Velike te PD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambe-lovca.

Prvenstvo je započelo natjecanjem u tzv. *dry-toolingu* (penjanje lednim alatima u suhoj stijeni) u Terihajima iznad Samobora. Ovo je natjecanje bilo i najmasovnije, valjda jer se održavalo u blizini Zagreba, a na njemu su nastupili i gosti iz Slovenije. Ozračje je bilo odlično, natjecanje borbeno i zanimljivo, iako se takvo što nikad prije nije održalo u Hrvatskoj, a mnogi su se u *dry-toolingu* okušali po prvi put. Skeptici su se uvjerili da penjanje lednim alatima po suhoj stijeni, ako ništa drugo, može biti odličan trening za pravo ledno penjanje. Već je polufinalni smjer, u normalnim uvjetima ocjene IV, mnogima zadao nerješive teškoće. Borba za prvo mjesto vodila se između dvojice penjača: Čujića i Brajkovića, a tako je ostalo do samoga kraja lige.

Druge natjecanja održano je početkom veljače na umjetnom slalu u Mojstrani. Na organiziranje natjecanja u Sloveniji bili smo prisiljeni zato jer

nije bilo sigurno hoće li kod nas biti mogućnosti za pravljenje umjetnoga slapa. Sve je bilo fantastično. Hrvatski planinarski savez podmirio je troškove natjecanja, a svu organizaciju odradila je slovenska obitelj Pečjak u suradnji s osobljem penjališta Mlačca. Natjecanje je održano u kanjonu Mlačca, na umjetnom ledenom slalu. Smjerove je pripremio Andrej Pečjak. Tom se prilikom moglo primijetiti da našim natjecateljima nedostaje iskustva sa sličnih natjecanja. Ograničeni smjerovi i točno određene zone u početku su predstavljali glavne nevolje, tako da su se mnogi koristili prostorom u ledu izvan dozvoljene zone. Djekojeke su

npr. bolje penjale finalni, teži smjer, nego mnogo lakši polufinalni. Većina muških natjecatelja, opet zbog nedovoljnog iskustva, imala je teškoća s prevjesnim dijelom finalnoga smjera. Unatoč svemu, mislim da je ovo natjecanje bilo najbolje u cijeloj seriji.

Konačno, za 12. i 13. veljače bilo je planirano da se u Ogulinu održi finale prvenstva Hrvatske, i to čak s dva natjecanja. Jedno od njih trebalo se održati na umjetnom slalu u kanjonu Dobre, gotovo u gradskom središtu. Uz pomoć članova PK »Ogulin«, Žarko Kaličanin i ja pripremili smo konstrukciju za izradu umjetnog slapa. Trebala je samo primjerena hladnoća i dovoljno vode. Nažalost, zbog slabe koordinacije i nedostatka iskustva, nismo iskoristili vrlo povoljan val hladnoće početkom veljače i slalu se nije zaledio u obimu dovoljnog za natjecanje. Ipak, održano je natjecanje u *dry-toolingu*, u dvorani na umjetnoj stijeni. Osim specijalnim hvatištima za *dry-tooling*, okoristili smo se i drvenim balvanima, koji su simulirali led, i to je bilo odlično. Upravo balvani, u koje su cepini zabijani kao u led, bili su najteže prepreke natjecateljima. U polufinalu, preko nešto laganjeg smjera, više je penjača došlo do vrha. No, zbog toga je u finalu situacija bila drugačija. Balvan dužine 2 metra slobodno je visio u zraku, odmaknut od stijene za više od metra. Na njega je trebalo jednom rukom zabit cepin, objesiti se i nogama iznad glave doći u položaj za daljnje napredovanje, pri čemu se balvan cijelo vrijeme ljalja. Samo su trojica natjecatelja uspjela izvesti taj manevr. Iznenadenje je pripremio Ivica Matković iz Kaštel Lukšića, koji je prvi put nastupio na nekom od natjecanja za ligu, i pobijedio. Očito je da mu odgovara tip penjanja koji zahtijeva mnogo fizičke snage, kao u ovom slučaju. Nepoznavanje određenih tehnika nadoknadio je snagom. Ipak, borba se vodila za ukupno prvo mjesto: ovaj je put Neven Brajković bio za samo jedno mjesto ispred Borisa Čujića, što nije bilo dovoljno za veću budovnu razliku, tako da je Čujić postao prvi državni prvak u lednom penjanju, a Brajković viceprvak. Brončanu medalju zaslужno je odnio Igor Mlinarić.

U kategoriji djevojaka nadmoćno je pobijedila, drugi put zaredom, Iris Prebeg. Ipak, zbog izostanka s prvog natjecanja, nije imala dovoljno

Penjanje u ledu

foto: Držislav Tadić

U zagrljaju leda

foto: Boris Čujic

bodova za ukupnu pobjedu, koja je pripala Ivi Šverko.

Treba spomenuti da se Hrvatska televizija nakon dugo vremena zainteresirala da poprati neki događaj vezan uz alpinizam. Prilog o ogulinskom natjecanju emitiran je čak dva puta.

Što zaključiti na kraju i kakve pouke izvući za sljedeću godinu? Očito je da se ova vrsta natjecanja penjačima dopada, što pokazuje velik broj onih koji su se izredali na natjecanjima lige. Atraktivno je i za publiku, a sudeći po ogulinskom natjecanju, možda čak i više od već viđenog sportskog penjanja.

Nadalje, vidljivo je da je kvaliteta naših penjača rasla iz natjecanja u natjecanje. Osim dobre zime, s povoljnim uvjetima za ledno penjanje, sigurno su i ova natjecanja pridonijela da se počne sustavnije trenirati ledno penjanje. To, dakako, opet vodi napretku alpinizma općenito.

Promatrajući slovensko natjecanje u Mojstrani i razgovarajući sa Slovincima, zaključili smo da bi nekoliko naših natjecatelja imalo šanse za dobar plasman i na većim natjecanjima. Čini se da razlike zasad nisu tako velike kao u sportskom penjanju, pa taj vlast ne bi trebalo propustiti.

U idućoj sezoni trebalo bi održati barem jednak broj natjecanja, iako bi bilo idealno da ih bude četiri, od čega barem dva u pravom ledu. Treba

stvoriti uvjete za stvaranje umjetnog leda u blizini Zagreba radi mogućnosti održavanja natjecanja. Organiziranja natjecanja trebali bi se prihvatići i drugi naši centri (Split, Rijeka), jer se pravo ledno natjecanje može prirediti, uz malo maštice, čak i na moru. Komisija za alpinizam treba i dalje podržavati ovu djelatnost, slati naše penjače na skupove lednih penjača, pa čak i sastaviti neku vrstu državne reprezentacije koja bi sudjelovala na natjecanjima u obližnjim zemljama (Sloveniji, Austriji) radi stjecanja iskustva. Trebalo bi u dogovoru sa Slovincima održati tečaj za suce, tako da dobijemo domaće školovane suce.

Ne treba zanemariti činjenicu da ledno penjanje kuca na vrata Zimskih olimpijskih igara. Budući da se alpinizam inače tumači kao nenatjecateljski sport, a u našoj zemlji takvi se sportovi nedovoljno vrednuju, možda je upravo u razvoju natjecateljskog lednog penjanja šansa da se i alpinizmu daju nova dimenzija i značaj.

Na kraju, još jednom zahvaljujem svima koji su pomogli u organizaciji Prvenstva Hrvatske u lednom penjanju. Hvala natjecateljima koji su se odazvali i time nagradili trud organizatora. Ledolomeci i ledolomke, brusite alate, jer čim prođe ljeto, nova će ledna sezona biti tu. A po svemu sudeći, ona će biti još bolja i atraktivnija – uz vašu pomoć!

PLANINARSKA OPREMA

NOVOSTI U PLANINARSKOM ODIEVANJU

HRVOJE JENEI, Zagreb

U poimanju planinarske opreme, odjeća danas ima mnogo veću važnost nego nekad. To je vidljivo i po zastupljenosti i raznovrsnosti specijalne planinarske odjeće u trgovinama, kao i po činjenici da pojedini odjevni predmeti cijenom premašuju šatore, skije i sličnu skupu opremu.

Razvojem novih materijala i tehnologija, posljednjih je dvadesetak godina došlo do velikog napretka u proizvodnji i kakvoći planinarske i općenito sportske odjeće. Novi umjetni materijali vrhunskih karakteristika laki su, topliji, otporniji na vjetar i vlagu, te zbog toga idealni za izradu odjeće za sve vremenske uvjete.

Od novih sintetskih materijala (polipropilena, Capilene®, K-Dry®, UltraWick®) proizvodi se sportsko donje rublje odličnih karakteristika. Tako je rublje iznimno ugodno za kožu te pruža odličnu toplinsku izolaciju i to prvenstveno zbog svoje hidrofobnosti. Ti materijali, naime, za razliku od klasičnih, poput pamuka, ne upijaju vlagu samim vlaknima, već se ona kratkotrajno zadržava u supljinama tkanja. Zbog toga se vлага brže odvodi s tijela, a sama se tkanina brže suši. Sportsko rublje mora zato tjesno prianjati uz tijelo, jer će na taj način prijenos vlage s kože biti učinkovitiji. Te su pogodnosti osobito važne za višednevnih tura, zimi te pri dužim odmorima tijekom ture. Samo se u ovom rublju možete odmah, bez neugodnog presvlačenja u hladnom skloništu, zavući u vreću suhi i topli.

Još jedan vrlo zastupljen materijal je flis (engl. *fleece*) koji je zamijenio flanelске košulje i debele vunene pulovere. Iz podataka o upijanju vlage za flis ($0,005 \text{ g H}_2\text{O/g}$) i pamuk ($0,3 \text{ g H}_2\text{O/g}$) vidljiva je prednost flisa. Flis se dobiva posebnim

načinom tkanja poliesterskih vlakana, tako da je materijal vrlo lagani, a opet velikog volumena u odnosu na masu. Zbog svog poroznog tkanja, flis odlično propušta vlagu prema van, a u sebi stalno zadržava sloj toploga zraka i tako zadržava tjelesnu toplinu.

Postoje materijali za različite vremenske prilike, što se opisuje oznakama 100; 200; 300. Te brojke označavaju gustoću tkanja u g/cm^2 . Povoljniji je onaj s više tanjih slojeva jer se tako do-

biva više slojeva u kojima se zadržava zrak, a i bolja je mogućnost toplinske regulacije i priлагodbe okolnoj temperaturi. Flis se koristi i za izradu kapa, potkapa i rukavica jer je ugodan na koži. Nije, međutim, otporan na vjetar, već on kroz njega s lakoćom prodire do kože, odnoseći spomenuti sloj toplog zraka, pa je namijenjen nošenju ispod jakne i kapuljače ili u uvjetima bez jakog vjetra.

Najveći je napredak posljednjih godina postignut u proizvodnji vanjske zaštitne odjeće, jakni i hlača. Najpoznatiji od materijala, poznatih i kao membrane, svakako je Gore-Tex®, iako danas mnogi proizvođači imaju svoje marketinške nazive za slične materijale (SimpTex®, Aquamax®). Ovi su materijali iznimno otporni na vjetar i vanjsku vlagu (kišu i snijeg), dok istodobno omogućuju propuštanje vlage prema van, kroz mikroskopske pore. Te jakne s membranama u pravilu su vrlo tanke i lagane. Izrađene su u svrhu zaštite od vjetra i vlage, ali pružaju vrlo malu ili nikakvu toplinsku izolaciju, pa je nužno kombinirati ih s donjim rubljem i flisom. Mnogi proizvođači u svoje modele jakni i hlača ugrađuju čitav niz patentnih zatvarača na različitim mjestima (ispod pazuha, na prsima, nogavice), kojima se omogućuje dodatna ventilacija i toplinska regulacija. Ovakva odjeća, u kombinaciji s također membranskim rukavicama i gamašama, pruža potpunu izolaciju od vanjskih elemenata, zbog čega se još često naziva i »shell« (engl. školjka).

Današnje ozbiljnije planinarske cipele, koje god kategorije (treking, visokogorske, turne...) gotovo su nezamislive bez neke vrste vodonepropusne – dišuće membrane kojom se oblaže njihova unutrašnjost.

Pri odabiru čarapa za hodanje posebno je važno izbjegavati pamučne čarape koje se oblače izravno na kožu. One će vrlo brzo postati vlažne, a vlažan pamuk lako će vam stvoriti žuljeve čak i pri laganom hodu i opterećenju. Na tržištu je velik izbor čarapa od brzosušćih materijala s ojačanjima protiv žuljeva, koje će vam u kombinaciji s membranskom cipelom stopala dugo održati suha i topla. Ove su čarape u pravilu tanke pa je za dodatnu toplinsku izolaciju potrebno obuti još jedan par koji debljinom varira sukladno vremenskim uvjetima. U hladnim uvjetima će vam najtoplje biti u vunenim čarapama.

Prednosti i blagodati novih materijala i odjeće brojne su i svakako ih treba uzeti u obzir. Zadovoljiti će svakog prosječnog šetača kao i vrhunskog alpinista, u svim vremenskim uvjetima u kojima se moderan pustolov može zateći. To dakako ima i svoju cijenu, a ona je za naše prilike dosta visoka. U širokoj ponudi cijene variraju ovisno o namjeni, modelu i proizvođaču odjeće. Zato svatko treba dobro procijeniti što je za njega najbolje, najprikladnije i zaista potrebno.

ALPINIZAM

DALMATINSKI SAN**Novi alpinistički smjer u stijenama Biokova****PAOLO PEZZOLATO*, Italija**

Bilo je to već treći put da smo Sara i ja početkom 2004. dolazili u Dalmaciju i promatrali visoke stijene, kako bismo pronašli idealnu stijenu i na njoj opremili naš željeni novi penjački smjer.

Stigli smo u Topiće, malo selo iznad Baške Vode, kraj Makarske. Hodajući uzbrdo prema nepoznatoj stijeni uočili smo naš budući San, ali iznenada je počelo toliko sniježiti da su nam se stijene odjednom sakrile ispred očiju i nije nam preostalo ništa drugo nego da se povučemo i vratimo kući, a ostvarenje sna prepustimo nekim drugim vremenima.

Evo nas, pola godine poslije, ponovo u Topićima, ali ovaj put u rujnu. Spremamo svoje ruk-

U biokovskoj stijeni

sake i krećemo ususret nepoznatim stijenama. Teren je strm, a toplina nemoguća, ali naša je volja toliko jaka da ne želimo odustati. Nakon dva sata hoda uzbrdo, po velikoj vrućini koja premašuje i 35 °C, stižemo do podnožja impozantne stijene.

Opremamo se i prvo ispenjemo jedan dio lagane ploče, a onda nam se ukazuje naš novi smjer. Odmaramo se točno toliko koliko naša tijela trebaju. Ruksaci su nam prepuni materijala, a vrućina je ubitačna. Jedino što je pozitivno jest da nema poskoka – vjerojatno je i njima prevruće.

Opremamo prvu dužinu. Stijena je zahvalna, klinovi i friendovi daju se iskoristiti tako da mogu štedjeti baterijsku bušilicu, a i spitove. Brzo prolazimo tri dužine. Uživamo u lijepim detaljima na pločama u stijeni.

Upućujemo se jednim žlijebom dalje do okomite, pa i malo prevjesne stijene, gdje započinju malo teži detalji. Nažalost, zalazak sunca se prebrzo približio po smo se morali spustiti, iako smo imali još volje i snage za penjanje. Skupljamo svu opremu, spremamo je u ruksake i žurimo do klobobe u Topićima na hladno pivo.

Idućeg dana ustajemo u pet ujutro. Danas smo sretniji jer nam se pridružuje i Dorian, naš priatelj i predsjednik SPK »Muntravo«. On će nam pomoci u nošenju materijala i čišćenju smjerova.

Put nam je poznat, tako da smo nakon samo 75 minuta uspona već u podnožju stijene. Budući

* Autor je član SPK »Muntravo« Rovinj.

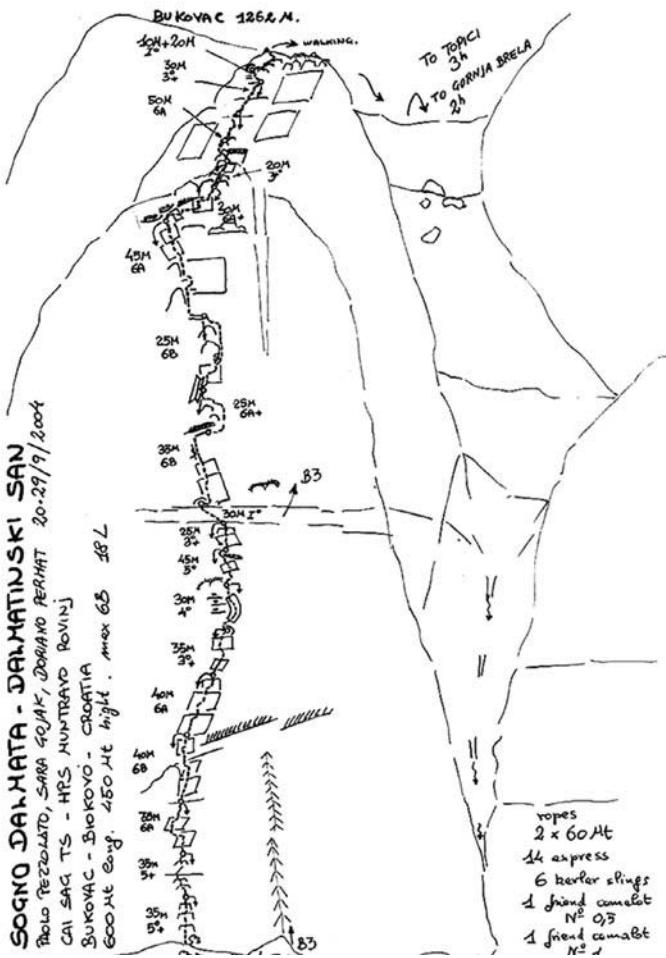
Tekst je prevela Tiziana Perhat

da je jutro, stijena je još u hladovini. Počinjem s penjanjem. Sam začas stižem do zadnjeg jučerašnjeg spita. Sad me očekuje težak detalj s malim oprimcima. Uh, prošao sam ga! Evo dolazim i do točke gdje ću moći napraviti dobro sidrište.

Stižu me Sara i Doriane. Idem dalje, toplo je i noge me bole, a lice mi gori. Ipak, tvrdoglavu nastavljam polako po glatkoj ploči koja ima jednu tanku pukotinu. Napredujem sporo i napokon uspijem naći pogodno mjesto gdje mogu napraviti sidrište. Približava se vrijeme povratka i svi smo umorni.

Dva dana poslije, nakon dana odmora i kupanja u još uvijek prilično toplo moru, ponovno se budimo u pet i krećemo u nove izazove. Počinjemo se penjati u 8 sati, a sunce je već »na stijeni«. Nakon dva sata dostižemo sredinu smjera. Ispenjem opet 11. dužinu težine 6b. Ta se dužina mora penjati vrlo pažljivo zbog dviju gromada koje bi se mogle srušiti i koje se ne smiju ni dirati! Osiguravam Dorianu i gledam što mi je dalje činiti. Kuda dalje? Odlučim krenuti desno na jednoj ploči kako bih zaobišao strop od nestabilnog kamenja. Uspijevam napraviti nekoliko lijepih dužina. Šteta je jedino da mi je svrdlo ostalo u stjeni dok sam bušio, tako da sam ga morao zauvijek ostaviti tamo. A sada naprijed po ploči koja me vodi desno prema pukotini u kojoj mogu upotrijebiti friendove. Odlučujemo poći lijevo između ploča i žlijeba – sa sidrišta idem desno po prelijepoj kompaktnoj ploči, ali već je 16 sati i moramo početi sa spuštanjem. Danas nas očekuje 12 dužina spuštanja – otprilike nam nedostaje nekih 150 metara do vrha stijene.

Četvrti dan puše bura, koja nosi sitnu kišicu. Budući da nemamo mira, upućujemo se pješice naokolo do vrha našega brda, kako bismo na vrh

dopremili materijal i malo vode. To će nas dočekati na vrhu kad budemo završavali naš smjer.

Napokon, nakon tri dana ružnog vremena – opet nas budilica budi u 5 ujutro. Doriane se mora vratiti u Rovinj, pa ostajemo Sara i ja. Nas ćemo dvoje sami morati završiti posao do kraja.

Uzimamo rance i nakon tri sata hoda evo nas na vrhu našeg smjera. Pripremamo se za spuštanje do najviše točke našeg smjera kako bismo opet počeli penjati. Uvijek nam ostaje nepoznanica hoćemo li imati dovoljno spitova i hoće li nam dvije baterije za bušilicu biti dovoljne da završimo smjer. Na sreću, za manje od četiri sata uspona evo nas opet na vrhu. Umorni smo i sretni što smo uspjeli ostvariti svoj san: Dalmatinski san!

HRVATSKI
PLANINAR

RAČUNALO

piše: Branko Meštrić*

U ranijim nastavcima ovoga serijala članaka o visokim tehnologijama najprije smo se pozabavili digitalnom fotografijom, pa smo došli do toga da je vrlo korisno pri tome imati računalo, potom smo govorili o GPS-u pa smo rekli da bi bilo dobro kad bismo pri njezinoj korištenju imali računalo. Kad bismo govorili ili kad ćemo govoriti o bilo kojoj drugoj modernoj visokoj tehnologiji, gotovo sigurno uvijek ćemo završiti kod računala. I u svakodnevnom životu ne ćete ih moći izbjegći. Zašto je tome tako? Što je to u računalu da je u samo nekoliko godina postalo tako sveprisutno i tako upotrebljivo? Što to može računalo a drugi strojevi ne?

Pravi odgovor je da zapravo ne može ništa! To mu i je u samoj koncepciji - da bude jednostavan stroj koji sam po sebi ne može ništa, ali može prihvatići naredbe i podatke iz okoline, provoditi te naredbe (programe) i obradivati podatke, a ono što dobije pokazati korisniku. I to je sve. Ovog trenutka moje računalo prima televizijski signal iz antene, obrađuje ga i pokazuje šarenu sličicu u kutu zaslona, osluškuje signal na telefonskoj liniji i pokazuje mi internetske stranice i još pazi koju ću tipku pritisnuti. Istodobno gotovo jednak stroj na stolu mojega sina generira neku bijesnu glazbu i bljeska nekim još bješnjim likovima nekog virtualnog svijeta.

Uz prijenosno računalo u planinarskom domu

Kažemo - računala su programabilna i iz toga proizlazi njihova snaga i sveprisutnost.

No, dosta teoretsiranja! Za mnoge od nas računalo je naprosto ona kutija sa tastaturom, monitorom i mišem, koju jednostavno moraš imati doma. Ali šta je sa planinom? Zadatak je ove cijele serije članaka pokazati gdje se i kako se pojedina tehnologija može koristiti u planinama i planinarstvu. Što se računala tiče, za sada još malo manje u planinama (premda i to nije baš tako) a više u onom kućnom dijelu planinarenja i svega što se oko njega događa. Pa za što se to računalo može koristiti?

PRIPREMA POHODA I AKCIJA

Dok su još jučer najbolji izvori podataka potrebnih za pripremu pohoda bili prijatelji s iskustvom, predavanja u društvima, planinarska biblioteka i zbirka karata, danas najviše podataka (i najbrže) možete kupiti s interneta, premda to nikako ne isključuje staromodne načine. S interneta ćete skinuti i samu ideju o tome kamo poći, a potom vrlo vjerojatno i potrebne opise mjesta - one službene, agencijske, ali i iz brojnih iskustava onih koji su već tamo bili, a svoje uspomene, opise i savjete ostavili na Internetu. Vrlo vjerojatno ćete pronaći i neku barem shematsku kartu. Potom, kad se stvari konkretiziraju, provjerite vozne redove prometala, potražite smještaj, vjerojatno ga i rezervirate, a ako treba kontaktirate »domaće« planinarsko društvo i s njima uglavite mjesto i vrijeme radnje. Sve to da se ne maknete iz sobe ili potrošite impuls za telefoniranje. Ako imate i poseban *routing*-program, računalo će vam de-

* autor se koristi računalima već preko 22 godine, a od toga je 18 godina bio profesionalni informatičar; prvo privatno računalo je kupio prije 20 godina, prvi PC donio na svoj fakultet i u svoje poduzeće; na kraju karijere »upravljao« je odjelom s više od 2000 računala.

taljno, do zadnjeg raskrižja, izračunati itinerer pa i troškovnik prijevoza, a ako ste »doma« s GPS-om, potražite GPS-rute na samoj planini, kartografske podloge i prenesite ih u svoj GPS. I krenite.

POSTAKCIJSKE AKTIVNOSTI

Po povratku opet na računalo! Valja obavijestiti »zajednicu« da je sve dobro prošlo i da ste postigli to i to, srediti i arhivirati zbirku (i zbrku) fotografija snimljenih putem, premontirati i opremiti video materijale, pripremiti prezentacije i predavanja koje vas čekaju, napisati članke za časopise i poneku riječ za svoje planinarske memoare. Treba srediti i snimljene GPS-rute i odaslati ih onome tko se bavi izradom digitalne karte vaše planine - nek mu se nađu i vaši podaci. Bar dio svega toga treba objaviti i na Internetu i tako se odužiti onima iz prethodnog pasusa na temelju čijeg iskustva ste vi isplanirali svoj pohod, odnosno pomoći svojim iskustvom sljedbenicima.

Budući da je u planinara svaka postakcijska aktivnost ujedno i priprema sa sljedeći pohod, ove dvije aktivnosti smjenjuju se dalje iz akcije u akciju. No računalo, kad je već tu, iskoristit ćete još i za vođenje administracije vašeg PD, pisanje i uređivanje biltena društva, ali i za sve one aktivnosti opće prakse za kojeg ga koriste i svi ostali normalni ljudi - muzika, igre, televizija, internet, komunikacije... Ne biste vjerovali, ali ima ljudi na ovom svijetu kojima je računalo i sredstvo za rad i koji njime ponešto i zarađuju.

IDEALNO PLANINARSKO RAČUNALO

Moje planinarsko društvo iznenada je, ne svojom krivnjom, steklo malo posebniye računalo i evo ti njega pod gornjim naslovom, a nakon dvije godine planinarskog staža. Zašto? Ponajprije, jer se radi o pravom računalu sa *Win XP*, 10" ekranom, ali tankom 2 cm i laganom samo 1,4 kg, što se zaista može ponijeti i u ruksaku. Čemu nam služi?

- fotografija: »praznjenje« foto-aparata, pregled fotografija i videa
- muzika: sviranje planarske glazbe kad se umore tamburaši
- predavanja: bilješke, pogon LCD projektoru
- komunikacije: pristup internetu i e-mailu ugrađenim modemom ili bežično, ako postoji pristupna točka
- web: »terenski« web i sql server (gdje nema pristupa internetu)
- GPS: kretanje po digitalnoj karti (s vanjskim GPS-prijemnikom)

KAKO DO RAČUNALA, KAKO DO ZNANJA (BEZ SUIVIŠNIH ZAŠTO)

Neki mi čitatelji prigovaraju da u člancima ne dajem konkretnе savjete koji njima zapravo trebaju. To nije slučajno: savjetovati i popovati uvijek je nezahvalan i »opasan« posao. Gotovo sigurno ćeš uvijek nekog »nagaziti«, a i svaki savjet neminovno nosi sa sobom izvjesnu dozu subjektivnosti, koja bi nekog neiskusnog mogla zavesti na krivi put. No probat ću ovdje, sa računalima, biti malo konkretniji. Ne, neću vam reći: idite u taj i taj dućan i tražite šifru tu i tu, ali nadam se da ću dati dovoljno informacija da vas baš svaka šuša ne povuče za nos (ovo se odnosi samo na totalno neupućene).

Kako kupiti računalo? I kakvo? Onakvo kakvo vam treba i koje ćete moći iskoristiti. Tu se i krije prva i najveća opasnost. Trgovac će vam uvijek htjeti uvaliti što jače (to skuplje) računalo, opremljeno svim i svačim, koje prosječan korisnik neće moći uopće iskoristiti. Viđao sam već turbo-napredne grafičke kartice, skuplje od prosječnog početničkog računala, upravo kod početnika kojem je krajnji domet bio, a i ostao, malo interneta i pisanje. A turbo-kartica je uredno čekala nalog da bijesnim ravnikom projuri ekranom, trošila struju i - proizvodila buku ometajući pisanje! Savjet je: pogledajte uvijek koju skalu računala nudi prodavač, krenite od najjeftinijeg (i najjednostavnijeg) i natjerajte ga da vam debelo obrazloži zašto biste trebali kupiti onog slijedećeg na skali. Za osnovnu primjenu normalnog čovje-

ka i minimum je previše, ako se namjeravate baviti multimedijom (muzika, video) trebat ćeće nešto malo jače, a ako imate juniora, a on igračke ideje i klapu koja se time bavi - nagrabusili ste: onda on zna što mu treba i izmust će maksimalno moguću lovnu za makinu, a vi računalo nećete baš previše vidati i prečesto »dolaziti na red«.

Druga dilema neupućenih je - marka. Jest da dobra imena dobro zvuče, ali ako igdje onda upravo u računalima najmanje znaće. Jest da je skupo računalo bajnog imena zaista kvalitetno konstruirano i napravljeno, ali znajte da su mu dijelovi vjerovatno iz iste tvornice kao i kod zadnjeg žuće, funkcije, brzina rada i kapaciteti isti, možda će malo pouzdanje raditi pa će za nekoliko godina »umrijeti mlado i zdravo« - od zastarjelosti. Ne savjetujem ni računalo iz supermarketa, jer oni zaista svašta znaju izmontirati. Zlatna sredina i ovdje je zlatna - ima nekoliko domaćih tvrtki koje proizvode solidne uređaje i svojim skromnim imenom, ali i pristupačnim servisom stoje iza njega. Još ako uspijete uhvatiti koju akciju tipa »božićna prilika« ili »odlične ocjene« pa još i koju ratu na karticu, dobit ćete dobar strojček koji će vas uredno služiti.

Stolno ili prijenosno? Osim što je još uvijek ponešto jeftinije, za normalnim računalom je ipak malo

udobnije raditi. Ali ako zaista namjeravate nositi računalo na vikendicu, ili vam je bitno raditi na terasi, ima već prijenosnika koji su se cijenom približili velikoj braći.

NA KRAJU...

Kao i kod ostalih novih tehnologija, kod računala ćete osjetiti svu silu blagodati koju vam donose, ali i silne komplikacije, potrebu za znanjem i bespomoćnost kad se nađete u tri-četiri oka s njim i problemom koji će neminovno iskrasnuti. Još uvijek sam duboko konsterniran promašenim programima, a naročito cijenama brojnih tečajeva kojih ima po raznim oglasima, a servisi koji bi vam za koju kunu rješili programski problem, preinstalirali dravere i učinili ponešto drugo, što zvuči tako učeno, a traje par minuta, pojavljuju se jako stidljivo. Najbolja varijanta još uvijek je raspoložen i raspoloživ, a i ponešto upućen prijatelj (i naravno, prijateljev prijatelj informatičar). I vrijeme. Vlastitim radom i pokušajima (nažlost i promašajima i gubitcima) svladat ćete mnogo toga i sprjateljiti ćeće se sa svojim novim ljubimcem. Naravno, ako vam zaista treba u životu. Inače će, kao i druge tehnikalije, uredno skupljati prašinu u kutu, ali za razliku od drugih, sitnijih, bar će ostaviti dojam na posjetitelje. Da, vi imate računalo!

SUDJELUJTE 15. SVIBNJA NA POHODU »TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a«

U nedjelju 15. svibnja održat će se tradicionalni pohod »Tragom prvog izleta HPD-a«. Riječ je o završnoj akciji u sklopu proslave 130. obljetnice hrvatskoga planinarstva, kojom se obilježava 130 godina od prvog organiziranog izleta HPD-a na Oštrec i Plešivici 17. i 18. svibnja 1875. Kao središnja akcija ove godine, ovaj je pohod ujedno proglašen i Danom hrvatskih planinara. Proslava 130. obljetnice hrvatskoga planinarstva održava se pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske, Stjepana Mesića.

Pohod organiziraju HPS i HPD »Japetić« iz Samobora. Trasa pohoda je Rude – Veliki dol – Oštrec – Poljanice – Plešivica, a može se proći za 4-5 sati hoda. Polazi se iz Ruda, između 8 i 10 sati. Svi će sudionici na početku pohoda moći nabaviti set atraktivnih razglednica, koje će služiti za utiskivanje pečata u Rudama, na Velikom dolu, Oštrecu i vrhu Plešivice, a na kraju će dobiti još i prigodnu značku. Pokrovitelj pohoda je Poglavarstvo grada Samobora.

Podrobnejne obavijesti o pohodu mogu se dobiti u Uredu HPS-a na tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624.

NOVOSTI U HRVATSKOJ PLANINARSKOJ OBILAZNICI

U ožujku ove godine tiskano je treće izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice. Komisija za planinarske puteve HPS-a za novo izdanje dnevnika izabrala je nove kontrolne točke (KT) i uvrstila ih u treće izdanje dnevnika. U prvom i drugom izdanju bilo je 135 KT, a sada Hrvatska obilaznica ima 148 KT. Svim planinarima koji obilaze HPO skrećemo pozornost na to da su uvršteni ovi vrhovi:

- 1. 9. Papuk – Crni vrh (865 m)**
- 3. 9. Ivanščica – vrh Čevo (562 m)**
- 6. 5. Ječmište – vrh (976 m)**
- 13. 10. Crnopac – vrh (1402 m) – vidi HP 10, 2004, karta u HP 4, 2004.**
- 14. 4. Kremen – vrh (1590 m)**
- 14. 5. Zir – vrh Zir (850 m) – vidi HP 4, 2004.**
- 17. 5. Kozjak (kod Kijeva) – vrh Bat (1206 m) – vidi HP 6, 2003.**
- 18. 8. Mosor – vrh Debelo brdo (1044 m)**
- 18. 9. Vilaja – Crni vrh (739 m) – vidi HP 4, 2002 i 4, 2004.**

- 19. 7. Vošac – vrh (1421 m)**
- 19. 8. Kimet – vrh (1536 m) – vidi pl. kartu »Biokovo« 1:25000**
- 19. 9. Drveničke stine – vrh Sokolić (788 m) – vidi HP 10, 2002. i 5, 2004.**
- 19. 10. Matokit (kod Vrgorca) – vrh Sv. Rok (1062 m)**

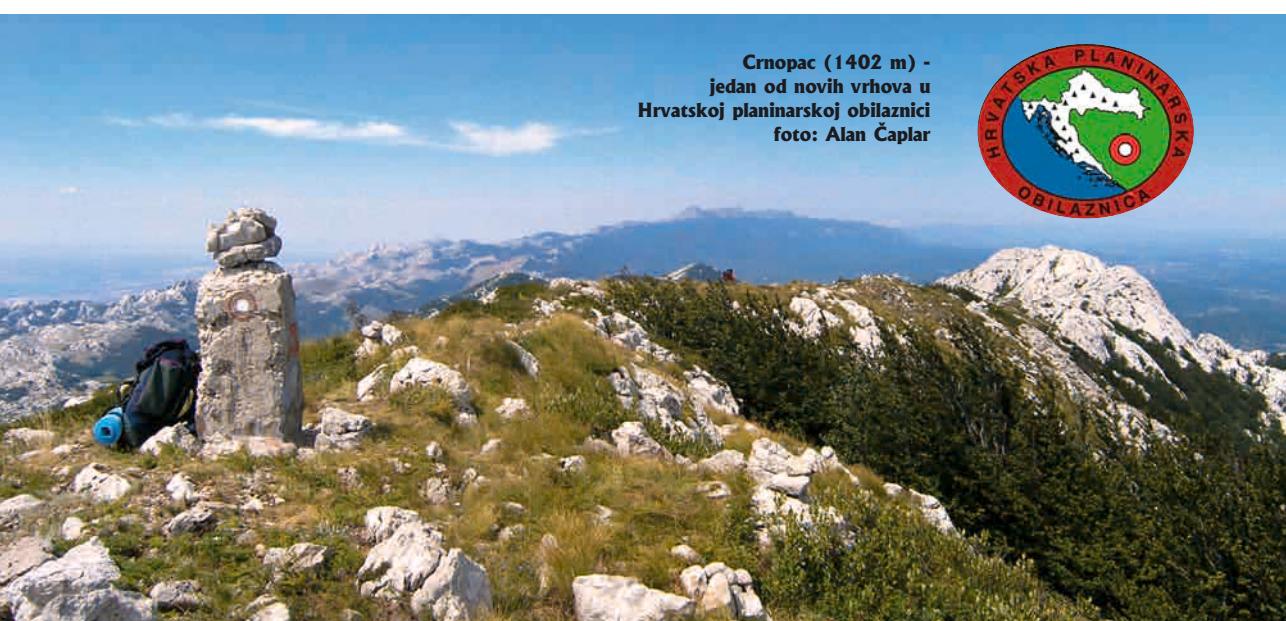
Opisi prilaznih putova mogu se pronaći u planinarskim vodičima i u časopisu »Hrvatski planinari«. Na vrh Kimet vode dva prilazna puta, a obnova markacija očekuje se početkom ljeta. Planinari koji imaju prvo ili drugo izdanje dnevnika HPO-a, žigove naknadno uvrštenih KT utiskivati će na stranice 55 i 56.

Posljednje novosti o kontrolnim točkama pročitate u HP 7-8, 2004. Nekim kontrolnim točkama izmjenjeni su nazivi, a 14. područje sada nazivamo »Lika«.

Kod pojedinih KT može se birati između dva vrha, a više KT je ukinuto:

5. 5. Noršićka Plešivica - vrh (721 m) ili Veliki Lovnik - vrh (737 m). Na oba su vrha postavljeni

Crnopac (1402 m) -
jedan od novih vrhova u
Hrvatskoj planinarskoj obilaznici
foto: Alan Čaplar

žigovi. Za razliku od V. Lovnika, Noršića Plešivica je vrh s odličnim vidikom.

10. 3. Ćićarija – Županj vrh (1138 m). U prvom izdanju KT je bila Brajkov vrh, a u drugom je upisano da se može obići Brajkov vrh ili Županj vrh. Brajkov vrh priznavaće se vlasnicima prvog i drugog izdanja dnevnika, ako su ga obišli do kraja 2004. godine. Od 2005. godine KT je samo Županj vrh. U trećem izdanju Brajkov vrh više nije KT.

11. 11. Korenski vrh (1101 m), kod Kutereva. KT Kalić je ukinuta.

16. 3. Dugi otok – vrh Orljak (270 m) – vidi HP 12, 2004, str. 416. Ako ste se fotografirali prije građevinskih radova na vrhu Veloj straži, priznaje vam se KT (vidi 1. i 2. izdanje). Prilaz tome vrhu, međutim, više nije moguće, pa je određeno da zamjenjski vrh bude Orljak.

16. 10. Mljet – vrh Velji grad (Veliki grad, 514 m) – vidi HP 12, 2004. Na vrhu i žigu je natpis »Veliki grad«.

18. 1. Trtar – vrh Krtolin (503 m) ili vrh Orlovača (494 m) – vidi HP 7-8, 2001. U dosadašnjim izdanjima KT je bio samo Krtolin, a sada možete birati između dva vrha.

U prvom izdanju dnevnika iz 2000. godine uvjet za srebrnu značku bio je: potrebne KT iz 20 područja, Dinara i ukupno 40 KT. Izmjenom pravila, koja su tiskana u drugom i trećem izdanju, srebrna se značka može dobiti i obilaskom vrhova iz 15 planinskih područja, Dinare i ukupno 50 KT. Za zlatnu značku treba obići svih 20 područja i 75 KT.

Zdenko Kristijan

OPET ISPITI ZA SPELEOLOGE I INSTRUKTORE SPELEOLOGIJE

U planinarskoj kući »Vodice« u Žumberku, 12. veljače 2005. održani su prvi ovogodišnji ispit za stjecanje planinarskih naziva »speleolog« i »speleološki instruktor«. Nakon provjere dosadašnjeg speleološkog rada, uvidom u osobni speleološki karton i zapisnike speleoloških istraživanja te odgovora na pitanja iz teorije i prakse, naziv »speleolog« i značku s brojem stekli su Tihana Boban - SO PDS »Velebit« (značka br. 149), Martina Borovec - SO HPD »Željezničar« (150), Filip Filipović - SO PDS »Velebit« (151) i Dalibor Jirkal – SO HPD »Željezničar« (152). Naziv speleološki instruktor stekli su, nakon predaje pismene radnje i usmenog izlaganja, Damir Basara – SO PD »Dubovac« (tema: Sistem kolotura) i Dalibor Paar – SO PDS »Velebit« (tema: Znanstvena istraživanja u kršu i speleološkim

objektima). Na ispitu za naziv »speleolog« ispitivači su bili Igor Jelinić, Robert Dado i Vlado Božić, a pomagali su im, i pritom polagali dio svojega ispita, Damir Basara i Dalibor Paar.

Vlado Božić

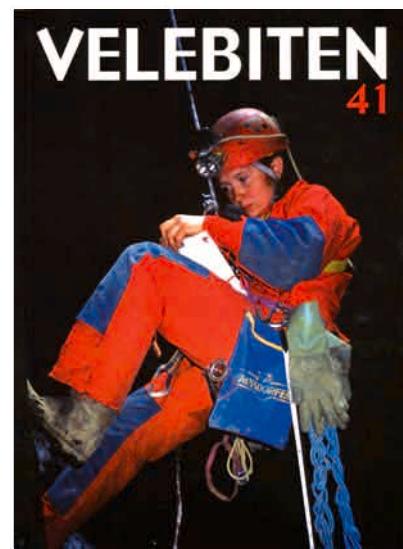

Novi speleolozi i instruktori (slijeva nadesno):
Dalibor Paar, Filip Filipović, Damir Basara,
Dalibor Jirkal, Tihana Boban i Martina Borovec

foto: Vlado Božić

VELEBITEN BROJ 41

Krajem 2004., nakon poduze stanke, izdan je novi broj Velebitena. Urednica je Ivana Sansević. Većina članaka je speleološke tematike. Prvi je članak izvještaj Slavena Bobana s ljetnog logora 2003. na Kiti Gavranuši u kojem se detaljno opisuju dolasci u logor i odlašci, popis korištene opreme te daje popis 25 istraživanih objekata. U članku Dalibora Paara »Ledena Kita« detaljnije se opisuju neki događaji i objekti s logora, a posebno jama Paž. U sljedećem članku, »U dubinama Velebita«, Dalibor Paar opisuje posjet jami Marelici 2003., kada se stalo u vertikali na 376 m dubine, s velikim potencijalom za povećanje dubine. U članku »Velebita – nova duboka jama na sjevernom Velebitu« Darko Bakšić opisuje nastavak istraživanja u ljeto 2004. te objašnjava zavrzlamu oko imena jame (do tada poznate kao Marelica). Također detaljno opisuje morfologiju objekta, izradu nacrtu te perspektive daljnog istraživanja. Sljedeći je članak »Fizika u rukama stručnjaka« Željke Janjanin, šaljivi osrvt na neuspješnu akciju u kanjonu Delničkog potoka i pokušaj ispumpavanja sifona sistemom spojenih posuda. Filip Filipović daje izvještaj sa 7. otvorenog Velebitaškog natjecanja u speleološkoj orientaciji. Nadalje, možemo pročitati drugi dio članka Ane Bakšić o posjetu Patagoniji. Članak »Špiljarske gajde« Bojane Horvat i Darka Štefanca šaljiva je pričica o preživljavanju u podzemlju. Dalibor Paar, u članku »Zakon o zaštiti špilja – od speleologa?« komentira novi Zakon o zaštiti prirode koji je stupio na

snagu u listopadu 2003. i ne skriva nezadovoljstvo njime koje dijele vjerojatno svi hrvatski speleolozi. Ana Bakšić se u članku »Posljednji pozdrav Bojanu« u ime svih njegovih prijatelja i poznanika opršta od tragično preminulog bivšeg pročelnika Alpinističkog odsjeka PDS »Velebit« i Stanice HGSS-a Zagreb, Bojana Ungara.

Martina Pavlek

ZIMSKI TEČAJ I ISPITI ZA VODIČE NA PLATKU

Komisija za vodiče HPS organizirala je i provela na Platku od 19. do 26. veljače zimski tečaj za vodiče HPS. Tečaj je proveden prema programu koji je usvojio Zbor vodiča 2003. godine i to pripravnički dio na terenima Snježnika i Platka, a teoretski dio u prostorijama planinarskog doma. Instruktori i predavači bili su

Danijel Frleta, Darko Luš, Dražen Lovreček i Predrag Kurtin. Tečaj je uspješno završilo 15 polaznika.

Nakon završetka tečaja, na Platku je 26. i 27. veljače proveden i ispit za vodiče pripravnike koji su nakon tečaja stažirali godinu dana. Ispitu je pristupilo desetoro vodiča pripravnika iz Varaždina, Zagreba, Pule, Rijeke i Splita, a položili su ga Hrvoje Vukalović, Nikola Jelić i Zvonimir Jembirh, stekavši tako naziv *Vodič HPS*.

Darko Luš

TAMO GORE OSJEĆAM SE BOLJE!

To je naziv izložbe fotografija koju su 19. veljače 2005. postavili članovi PD »Đakovo« povodom 26. obljetnice postojanja i djelovanja. Izložba je postavljena u predvorju Hrvatskog doma u Đakovu, a na njoj je izloženo 90 fotografija izabranih po kompromisnom kriteriju: estetika i dokumentarnost. Odabir nije bio lak posao, jer je mnogo lijepih fotografija snimljeno na planinarskim izletima PD »Đakovo«. Da bi cijela izložba dobila na atraktivnosti postavljeno je i nekoliko fotografija izuzetno velikih dimenzija (najveća: 3x4 metra!). Planirano je da se ubuduće ovakve izložbe postavljaju svake godine u veljači, kao javni pregled godišnje aktivnosti Društva.

Otmar Tosenberger

Planinarska izložba u Đakovu

foto: Otmar Tosenberger

SCENIC
RENAULT - MI STVARAMU AUTOMOBILE

Isključite TV.
Uključite se u život.
Renault Scénic.

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact
dalekozori

Monokulari

ZOOM
dalekozori

Panoramski
dalekozori

Kompas

Alu, bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

KALENDAR AKCIJA

12. - 16. 4.	Tragom monarhije po Lošinju <i>Otok Lošinj, Osoršćica</i>	PK Osoršćica, Mali Lošinj Bolto Gaberšek, 098/403-469 Sonia Peraić, 051/661-189, pkosorscica@net.hr
14. 4.	Romarskim putom Belec - M. Bistrica <i>Ivanec - Belec - Lipovec - Marija Bistrica</i>	HPD »Belecgad«, Belec Verica Havočić, 049/460-135, 098/16-09-056
16. 4.	Dragojlin pohod na Okić <i>Okić</i>	HPD »Željezničar«, Zagreb
23. - 24. 4.	Long walk day <i>Labinski planinarski put, Brseč - Skitača</i>	PK »Skitaci«, Labin Nino Rocco, 098/224-182, nino.rocco@pu.htnet.hr Željko Ernečić, 091/20-76-969, pd.skitaci@pu.htnet.hr
23. 4.	Otvorenje obnovljene staze kroz Kamačnik <i>Kamačnik</i>	PD Kozarac, Vrbovsko Tatjana Kušić, 051/875-984 Branka Mišić-Mareš, 051/875-072, 098/261-269
23. 4.	Dan HPD »Dugi vrh« <i>Krušljevec - Podevčovo - Čevo - Završje - Vagon</i>	HPD »Dugi vrh«, Varaždin
24. 4.	Oda proljeću 2005 <i>Omiška Dinara</i>	PD »Imber-Mosor«, Omiš M. Fistanić, 091/53-71-042, miomir.fistanic@inet.hr Zvonimir Kujundžić, 091/51-11-059
24. 4.	Podunavski pješački put <i>Mišino brdo - Aljmaš - Erdut</i>	HPD »Zanatlijia«, Osijek Vlado Obad, 031/571/064 HPD »Zanatlijia«, hpd-zanatlijia@os.htnet.hr
30. 4. - 1. 5.	Po planinarskim obilaznicama Krka <i>Obilaznice »Putevima Dobrinjštine« i »Po Dubašnici«</i>	HPD »Stanko Kempny«, Zagreb Tomislav Pavlin, 01/61-40-016, 098/313-713
30. 4. - 1. 5.	Prvosvibanjsko druženje na Ivanšćici <i>Ivanšćica, pl. dom »Josip Pasarić«</i>	HPD »Ivanšćica«, Ivanec Borislav Kušen, 042/782-135
30. 4.	Rusov pohod na Medvednicu <i>Bliznec - Njivice - Hunjka - Grafičar - Risnjak</i>	HPD »Ericsson - Nikola Tesla«, Zagreb
30. 4.	Planinarski maraton »Mosor 2005.« <i>Mosor, posvećeno 25. obljetnici društva</i>	HPD »Ante Bedalovc«, Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 091/73-08-109, 021/221-402
1. 5.	Pohod Liječničkom stazom <i>Medvednica: Gračani (9:30 h) - Brestovac - Snopljak</i>	PK Hrv. liječ. zbora, Zagreb Berislav Banek, 01/46-45-690
1. 5.	Dan pješačenja u Istarskoj županiji <i>Kružna staza - Pazin</i>	PD »Pazinka«, Pazin Giovanni Sirotti, 052/621-257, 098/254-183 Franjo Paulišić, 052/622-514, 098/18-50-196
3. - 7. 5.	Potraga za izgubljenim blagom <i>Otocci Lošinj, Susak i Cres</i>	PK Osoršćica, Mali Lošinj Bolto Gaberšek, 098/403-469 Sonia Peraić, 051/661-189, pkosorscica@net.hr
8. 5.	8. planinarski pohod kanjonom Kupe <i>Brod Moravice (9h) - dolina Kupe</i>	PD Vršak, Brod Moravice Damir Naglić, 051/817-202 Emil Tušek, 051/817-141
15. 5.	TRAGOM PROVOG IZLETA HPD-a <i>DAN HRV. PLANINARA, Rude - V. dol - Oštac - Plešivica</i>	Hrvatski planinarski savez, HPD »Japetić« HPS, 01/48-24-142, 01/48-23-624, hps@inet.hr Vladimir Novak, 01/33-61-736, 091/54-66-252

Zagreb, 01 37 00 434

Grahorova 4

Split, 021 343 423

Varoški prilaz 4

Paklenica, 023 369 889

kod benzinske

Novi katalog potražite u
svim Iglu šport trgovinama

GORE-TEX® GORE™ is a registered trademark of W.L. Gore & Associates

www.iglusport.hr

GARMONT

challenge the elements